

European Union

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

This project is co-funded by the European Union and Norwegian MFA.
Bu proje Avrupa Birliği ve Norveç MFA ile ortaklařa finanse edilmektedir.

The Role of the Opposition in a Politics of Peace

Ali Bayramoğlu

May 2020, Istanbul

Bariř Siyasetinde Muhalefetin Rolü

Mayıs 2020, İstanbul

Ali Bayramoğlu

DPI

Democratic
Progress
Institute

The Role of the Opposition in a Politics of Peace

Ali Bayramoğlu

May 2020, Istanbul

Mayıs 2020, İstanbul

Bariř Siyasetinde Muhalefetin Rolü

Ali Bayramoğlu

Published by *Yayınlayan*

Democratic Progress Institute *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

11 Guilford Street *11 Guilford Street*

London WC1N 1DH *London WC1N 1DH*

www.democraticprogress.org *www.democraticprogress.org*

info@democraticprogress.org *info@democraticprogress.org*

+ 44 (0) 20 7405 3835 + 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © **Medya Production Center**

First Published, 18 June 2020 *İlk Baskı, 18 Haziran 2020*

ISBN – 978-1-911205-55-5 *ISBN – 978-1-911205-55-5*

© **DPI – Democratic Progress Institute** *Demokratik Gelişim Enstitüsü*

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.
Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

*DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.
Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108*

*Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir.
Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.*

CONTENTS

About the Author	6
Foreword	8
I. Introduction: The Opposition Bloc	10
II. The Kurdish Issue And Political Blocs	14
The Ruling Bloc and the Kurdish Problem	14
The Opposition Bloc and the Kurdish Problem	16
Other Founding Actors of the Opposition Bloc	18
III. Actors Of The Opposition Bloc and Their Kurdish Policy	20
A. CHP	20
General Politics and Changing Balances	20
The Kılıçdaroğlu Factor	22
Kurdish Policy	24
Local Elections: Relations Between CHP and HDP	26
CHP's Internal Balances With Regard to the Kurdish Problem	28
B. HDP	32
The Function of HDP	32
The Political Foundation of HDP	34
HDP's Internal Dynamics	34
HDP and the Politics of Alliance	38
The Sancar Factor	38
HDP and the Peace Process	40
C. New Political Parties: GP and DEVA	42
New Members of the Opposition Bloc	42
The Kurdish Issue in the Party Programmes	42
GP's Internal Dynamics and Kurdish Policy	46
DEVA Party: Dialogue and Cooperation on the Kurdish Issue	48
D. Conclusion	50
DPI Aims and Objectives	52
Board Members	55
Council of Experts	59

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında	7
Önsöz	9
I. Giriş: Muhalif Alan	11
II. Kürt Meselesi ve Siyasi Cepheler	15
İktidar Alanı ve Kürt Sorunu	15
Muhalif Alan ve Kürt Sorunu	17
Muhalif Alanın Diğer Kurucu Unsurları	17
III. Muhalif Alanın Aktörleri ve Kürt Politikaları	21
A. CHP	21
Genel Siyaset ve Dengeleri	21
Kılıçdaroğlu Faktörü	23
Kürt Siyaseti	23
Yerel Seçimler: CHP-HDP İlişkileri	27
Kürt Sorunu Bakımından CHP'de İç Dengeler	29
B. HDP	33
HDP'nin İşlevi	33
HDP'de Siyasi Zemin	35
HDP'de Dengeler	35
HDP ve İttifak Siyaseti	39
Sancar Faktörü	39
HDP ve Barış Süreci	41
C. Yeni Siyasi Partiler: GP ve DEVA	43
Muhalif Alanın Yeni Üyeleri	43
Parti Programlarında Kürt Sorunu	43
GP'de Parti İç Dengeler ve Kürt Politikası	45
DEVA Partisi: Kürt Meselesinde Diyalog ve İşbirliğine Bakış	47
D. Sonuç	51
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	53
Yönetim Kurulu Üyeleri	55
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	59

ABOUT THE AUTHOR

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established to support the by then peace process.

YAZAR HAKKINDA

Ali Bayramoğlu

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu uzun yıllar farklı gazetelerde köşe yazarlığı yapmıştır. Çözüm sürecini desteklemek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bayramoğlu köşe yazılarına şu an Karar gazetesinde devam etmektedir.

FOREWORD

The following report is written by Ali Bayramoğlu, a journalist, writer and political commentator from Turkey.

Mr Bayramoğlu offers a thorough analysis of the dynamics of the opposition bloc in regards to the Kurdish problem and peace process. The political arena has experienced widespread changes in the previous years and the opposition block is experiencing a systematic expansion. The author acknowledges the imminent possibility of the opposition of today to become the ruling party of tomorrow, rendering their stance on a resolution imperative, with the potential for change to manufacture a new approach towards the Kurdish issue.

The author notes that political developments in the past few years have resulted in a more serious approach from opposition parties towards the resolution process. Mr Bayramoğlu outlines the stance of each of the main parties, including CHP, HDP and the newly emerging political parties (GP and DEVA). Issues such as education in the mother tongue are a common thread amongst policies, and seen as tools offered for resolution. The author predicts that with Future Party likely to be a supporting actor rather, the potential is for CHP to be an influencing force in establishing groundwork, and for HDP to be a determining factor for the resolution process.

Political actors of oppositional parties, he argues, are key in establishing social legitimacy, which is necessary for defining and resolving the issue. Outlined in the report are both the internal and external dynamics of the opposition parties, noting that alliances and interactions are now key for political relationships. Commonalities in ideologies aid this, as a significant feature of the opposition bloc is their openness to thematic relationships and interest in establishing indirect alliances. The author also recognises potential obstacles to the resolution process, including conflicting internal politics and potentially problematic unsought associations with interlocutors on the Kurdish issue. He concludes that each progressive step taken by the political parties will bring Turkey closer to a resolution.

DPI wishes to thank the author for this engaging report. The views and opinions expressed in the report remain those of the author and do not necessarily reflect the official position of DPI.

Kerim Yıldız

*Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute*

ÖNSÖZ

Aşağıdaki rapor Türkiyeli gazeteci, yazar ve siyaset yorumcusu Ali Bayramoğlu'na aittir. Bayramoğlu, Kürt sorunu ve barış sürecine ilişkin muhalefet bloğunun dinamiklerini ayrıntılı bir şekilde inceliyor. Geçtiğimiz yıllarda siyasi arenada birçok değişiklik oldu ve muhalefet bloğu gün geçtikçe genişlemekte. Günümüz muhalefetinin yarın iktidar olabileceğini belirten yazar, Kürt meselesine yeni bir yaklaşımla bir değişim potansiyeli taşımasında ötürü muhalefetin çözüme bakış açısının önemini vurguluyor.

Yazar, son birkaç yıldır yaşanmakta olan siyasi gelişmelerin muhalefet partilerinin çözüm sürecine daha ciddi yaklaşmasına neden olduğunu belirtiyor. CHP, HDP ve yeni siyasi partiler (Gelecek Partisi ve DEVA) de dahil olmak üzere, Bayramoğlu siyasi partilerin duruşlarını ana hatlarıyla inceliyor. Anadilde eğitim gibi konular ortak politikalar arasında yer alıyor ve çözüm için atılması gereken adımlar arasında görülüyor. Olası bir çözüm sürecinde Gelecek Partisi'nin yardımcı bir rol oynayabileceğini belirten yazar, CHP'nin zemin hazırlamada etkin olma potansiyelinin olduğunu ve HDP'nin belirleyici bir faktör olacağını tahmin ediyor.

Bayramoğlu, muhalefet partilerindeki siyasi aktörlerin sorunun tanımlanması ve çözülmesi için gereken toplumsal meşruiyetin sağlanması bakımından çok önemli olduğunu söylüyor. Raporunda, günümüzde artık ittifakların ve karşılıklı etkileşimlerin siyasi ilişkiler açısından çok önemli olduğu belirtilerek muhalefet partilerinin iç ve dış dinamikleri ana hatlarıyla inceleniyor. Bu açıdan konu odaklı ilişkiler kurmaya ve dolaylı yollardan ittifak yapmaya açık olan muhalefet bloğu için ideolojilerdeki ortak noktalar yardımcı olabilir. Yazar ayrıca çatışan iç siyaseti ve Kürt meselesinin muhataplarıyla ilişkilendirilmekten çekinilmesini de konuya dahil ederek çözüm sürecinin önündeki olası engellerden de bahsediyor. Bayramoğlu, siyasi partilerin atacağı her yenilikçi adımın Türkiye'yi çözüme yaklaştıracığı sonucuna varıyor.

DPI olarak yazara bu raporundan dolayı teşekkür ediyoruz. Bu raporda beyan edilen değerlendirme ve görüşler yazarın kendisine aittir ve DPI'nın resmi görüşünü yansıtmaz.

Kerim Yıldız

*İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü*

I. INTRODUCTION: THE OPPOSITION BLOC

In the context of Turkish politics in the last few years, it is not only the regime which has undergone a radical transformation. The political arena has likewise experienced widespread changes. To begin with, some positions on the political spectrum have critically shifted. The authoritarian nature of the new political – constitutional order as well as its electoral alliance regulations mean that the competition is now between two blocs, each containing multiple actors; as such, both the ruling and opposition blocs have internally reconstituted themselves to some extent.

There are two results of this development.

The first has to do with the nature of the relationships between the ruling and the opposition blocs. The determining power of fights along the axis of cultural identity and lifestyle has waned, and in return, a new differentiation emerges – one which has to do with the manner in which politics is conducted, and the democratism inherent in one's politics. Today, the ruling bloc and the opposition are separated by this new line of demarcation, and as a result of the redrawn lines, the opposition bloc in particular is experiencing a systematic expansion.

The second result is that now both blocs contain multiple actors; in other words, they are no longer dominated by one political party. This is indicative of how compromise, interaction and alliances are now a necessity for political relationships. This is a considerable turn in Turkish politics, coming as it does after 20 years, and shows that a political sphere meaningful in itself is emerging. Indeed, for a while now, opposition parties have been trying to form a bloc – in some shape and form, with whatever tools and people at their use, and by appealing to the electorate. This bloc is different from its constituent parts – that is, the political parties – at least in the way it wields its power and conducts its politics; it is perhaps more meaningful, also. The same is true for the ruling bloc, as well.

I. GİRİŞ: MUHALİF ALAN

Türk siyasi sisteminde son yıllarda yaşanan köklü değişiklikler, sadece rejimin niteliğiyle ilgili değildir. Siyasi arena da buna paralel değişim dalgasına sahne olmuştur. Her şeyden önce siyasi yelpazede kritik kimi yer değiştirmeler yaşanmıştır. Yeni siyasal-anayasal düzenin otoriter niteliği/iklimi ve seçim/ittifak düzenlemeleri, asli siyasi yarışmayı çok aktörlü iki büyük blok arasındaki mücadeleye indirgeyerek, iktidar ve muhalefet cephelerinde iç doku oluşmasına yol açmıştır.

Bu gelişmenin iki sonucundan söz edilebilir.

Birinci sonuç iktidar ve muhalefet alanları arasındaki ilişkilerin niteliğiyle ilgilidir. Kültürel aidiyet/yaşam biçimi çatışma ekseninin Türk siyasetinde belirleme gücü görece azalmış, buna karşılık siyaset yapma tarzına ve siyasetin demokratik içeriğine bağlı bir siyasi fay hattı öne çıkmaya başlamıştır. İktidar ve muhalefet alanlarını bugün bu yeni hat ayırıştırmakta, bu dönüşümün sonucunda özellikle muhalif alan sistematik bir genişleme yaşamaktadır.

İkinci sonuç, bu alanların çok aktörlü bir yapıya kavuşması, diğer ifadeyle tek siyasi parti hegemonyasından uzaklaşmasıdır. Bu durum her bir alanda uzlaşma, etkileşim ve ittifaklara açık ve mecbur siyasi ilişkilerin varlığına işaret etmektedir. Bu tablo Türkiye siyaseti için 20 yıl aradan sonra önemli bir girdidir ve kendi başına anlam taşıyan bir siyasi alan oluşumuna işaret etmektedir. Nitekim muhalif partiler, bir süredir, şu ya da bu noktada, şu ya da bu araçla, birlikte veya bireysel seçmen ittifaklarıyla, bu istikamette, bir blok oluşturma istikametine yol almışlardır. Bu blok, onu oluşturan parçalardan, yani her bir muhalif siyasi partinin tekil varlığından, en azından güç ve siyaset tarzı olarak daha farklı, belki de fazla anlam taşımaktadır. İktidar cephesinde de benzer bir durum söz konusudur. AKP- MHP- (ulusalçı-devlet) ittifakında iç denge artan bir önem taşımaktadır. İktidar alanında siyaset ve söylem üretimi ve değişimi, bugün geli-

Internal equilibrium is increasingly important for the AKP – MHP – nationalist/state alliance. As things stand, the politics and discourse of the ruling bloc is dependent on the relations between political actors who, in turn, are dependent on one another. For instance, two recent developments during the pandemic, the Soylu crisis and changes to the scope of the Law on the Execution of Sentences, have unfolded within the scope of this internal equilibrium despite Erdoğan's tendencies to the contrary.

Taken together, these two results show that there are two distinct loci of power within Turkish politics.

On the one hand there is a locus of power constituted by the relationships between the ruling and opposition blocs. On the other hand, there is a locus of power within each political sphere, or among several actors of that particular sphere, based on common interest and sensibilities and even the dominant discourse; a sort of centre for “internal” politics.

With their actors, discourses, sensibilities, inter- and intrarelations, the ruling and opposition blocs offer new paths towards understanding and evaluating current Turkish politics.

This report raises the following question: Can the newly emergent opposition bloc come to a position of setting the agenda? Can the Kurdish issue be the occasion of such a transformation? Or could this change itself manufacture a new approach towards the Kurdish issue? More importantly, do the opposition bloc and its actors have a role to play in resolving the Kurdish issue?

nen noktada, birbirine bağımlı siyasi aktörler arasındaki ilişkilere endeksli hale gelmiştir. Örneğin, pandemi günlerinde yaşanan iki gelişme, Soylu krizi ve infaz-af yasasının içeriği, Erdoğan'ın farklı eğilimlerine rağmen, bu iç dengelerin sınırları çerçevesinde şekillenmiştir.

Bu iki sonuç, siyasette iki ayrı ağırlık noktasının varlığını gösterir.

Bir yanda iktidar ve muhalefet alanları arasındaki ilişkilerin oluşturduğu bir siyasi ağırlık merkezi bulunmaktadır. Öte yanda ise, her bir siyasi alanda ya da o alanın kimi aktörleri arasında, ortak fayda ve duyarlılıklar, hatta hakim söylemler üzerinden oluşan bir “alan içi siyaset” merkezi, bir ağırlık noktası ortaya çıkmaktadır.

Aktörleri, söylemleri, hassasiyetleriyle, aralarındaki ve bünyelerindeki ilişkilerle iktidar ve muhalefet alanları, günümüz Türkiye siyasetini anlamak, anlamlandırmak ve değerlendirmek için yeni pistler sunmaktadır.

Bu raporun sorusu şudur: Oluşan ve güç kazanan muhalefet cephesi, mevcut koşullarda, gündem belirlemede merkezi ve taşıyıcı bir görev üstlenebilir mi? Kürt meselesi buna vesile olabilir mi? Ya da bu durum Kürt meselesine dair yeni bir yaklaşımı üretebilir mi? Daha önemlisi Kürt meselesinde çözüm istikametinde muhalif alan ve aktörlerinin yeri olabilir mi? Bir rol oynayabilirler mi?

II. THE KURDISH ISSUE AND POLITICAL BLOCS

As of 2020, it is obvious that the Kurdish issue is a central topic in Turkish politics, and that it concerns all political movements and social groups. It is a constituent element of both the ruling power and the opposition and serves an important function in relationships both within each bloc and between the blocs. In this framework, the Kurdish issue is the essential criterion through which the “politics – anti-politics” dichotomy is established. Indeed, with the exception of İYİ Party, the “ruling bloc vs. opposition bloc” distinction is identical to the “politics vs. anti-politics” distinction in current Turkish politics.

During the period of peace, there was the AKP – HDP relationship on the one side, and on the other side was the trio of nationalists, the army and MHP, all of whom absolutely opposed peace, as well as CHP which opposed the process indirectly, on grounds of methods employed. Five years after, it appears that AKP and CHP have exchanged positions with regards to the Kurdish issue and policies regarding its resolution. AKP has adopted a thoroughly securitarian approach whereas CHP is shifting towards AKP’s former position with changes to its discourse and attitude.

Let us take a closer look.

THE RULING BLOC AND THE KURDISH PROBLEM

The securitarian approach of AKP, the leading actor of the ruling bloc, is based on a policy of permanent mobilization and a discourse of survival against danger and threats. The securitarian approach serves to bolster the authoritarian and populist policies and the ostensible reason for such an approach is the Kurdish issue. The ruling power believes that there is a conspiracy to establish a Kurdish state with the intervention of Western powers based in the Middle East, and that it will eventually violate Turkey’s territorial integrity – this, for the ruling power, is the biggest and most immediate danger. This understanding shapes

II. KÜRT MESELESİ VE SİYASİ CEPHELER

2020 itibarıyla Kürt meselesinin Türkiye’deki her kesimi ve tüm siyasi hareketleri ilgilendiren merkezi siyasi bir konu olduğuna şüphe yok. Mevcut iktidar ve muhalefet alanlarında bu sorun adeta kurucu bir rol oynamakta, hem alanlar arası hem alan içi siyasi ilişki çarkının önemli bir dişlisini oluşturmaktadır. Kürt sorunu, bu çerçevede “siyaset-siyaset karşıtlığı” ayrışmasının temel kriteri olmuştur. Nitekim bugün “iktidar-muhalefet alanları” ayrışmasıyla, “siyaset-siyaset karşıtlığı” ayrışması, İYİ Parti istisnası dışında, üst üste oturmaktadır.

Barış dönemi temel olarak, bir tarafta AKP-HDP diyalogunu, diğer tarafta barışa kökten karşı “ulusalcılar”, “asker” ve “MHP” üçlüsüyle, bu sürece yöntem açısından itirazları bulunan ve dolaylı olarak karşısında duran CHP’yi yerleştirmişti. Beş yıl sonra, Kürt meselesi ve çözüm siyaseti konusunda, AKP ve CHP’nin siyasi yelpazede yer değiştirdiği görünüyor. AKP tümüyle güvenlikçi bir pozisyona geçerken, CHP söylem ve tavır düzeyinde yaptığı hamlelerle onun eski yerine doğru ilerliyor.

Yakından bakalım.

İKTİDAR ALANI VE KÜRT SORUNU

İktidar cephesinin taşıyıcı gücü AKP’nin güvenlikçi pozisyonu, tehdit ve tehlike karşısında sürekli seferberlik siyasetine ve beka söylemine dayanıyor. Güvenlikçi tutum, otoriter ve popülist siyasetin asli doğrulayıcısı işlevini yerine getirirken, bu tutuma gerekçe olarak Kürt meselesi gösteriliyor. Kürt sorunu ise iktidar tarafından Ortadoğu’dan hareketle Batılı güçlerin de müdahil olduğu bir Kürt devleti oluşumunu hedefleyen, Türkiye’nin bölünmesine yol açacak en büyük ve yakın tehdit olarak tanımlanıyor. İktidar ulusal sınırlar içindeki Kürt hareketini de bu çerçevede değerlendiriyor, “terör örgüt ve eylemleriyle” özdeşleştiriyor ve alanını sistematik kriminalize edilip sınırlandırıyor. Hukuk devle-

the ruling power's approach to the Kurdish movement within Turkey's borders as well; it is equated with the "terrorist organization and its terrorism activities" and as such, the Kurdish movement is systematically criminalized and curtailed. The decline in the rule of law, democracy and fundamental rights and liberties is essentially justified as inevitable measures against this threat. As such, the populist-authoritarian policies of the ruling power are in fact formed around the Kurdish issue and so these policies may rightfully be described as "anti-Kurdish." This starting point of anti-Kurdishness is what makes possible the alliance of nationalists, the army, AKP and MHP.

THE OPPOSITION BLOC AND THE KURDISH PROBLEM

The Kurdish problem is a crucial issue for the opposition bloc, as well. Since 2016-17, the leading actor of the opposition bloc, CHP has adopted a "pro-politics" approach with regards to the Kurdish issue, a change which can be observed in CHP's various attempts, its liberal attitude against concrete problems and oppression, as well as its close relationship with HDP against AKP. Davutoğlu's Future Party and Babacan's DEVA Party, both established by groups of dissident ex-AK Party members, also stand for a "pro-politics" approach where the Kurdish issue is concerned, albeit in different degrees and with a cautious attitude. In this sense, both these parties share an indirect sensibility with CHP regarding the Kurdish issue. SP (The Felicity Party), the leading representative of the National Outlook Movement and an openly conservative actor within the opposition bloc, has also attracted attention with its strong objection against the ruling bloc's anti-Kurdish attitude and policies. İYİ Party, founded in October 2017 under Meral Akşener's leadership by a splinter group of MHP members as well as former ANAP and DYP members with the claimed intention of occupying the political center is an important founding actor of the opposition bloc. However, it is well-known that with regards to the Kurdish issue, resolution policies and relations with HDP, İYİ Party is a dissident within the opposition bloc and as such, damages the homogeneity of this sphere. At the same time, such differences are occasionally cast aside and the electorate acts in an indirect alliance, as was the case for the local Istanbul elections of 31 March and 23 June, and in such cases the constituencies of HDP, CHP and İYİ Party exhibit similar political behaviors.

This situation draws attention to a significant feature of the opposition bloc: its openness to thematical relationships centering around the Kurdish issue in addition to indirect alliances.

ti, demokrasi, temel hak ve özgürlükler sahasında yaşanan gerilemeler, temel olarak bu tehdit karşısında kaçınılmaz tedbirler olarak sunuluyor. Bu anlamda iktidarın popülist-otoriter siyasetinin ana çekirdeğini Kürt sorunu oluşturmakta ve bu politikalar "anti-Kürt" tabirini hak etmektedir. Ulusalçılar, asker, MHP ve AKP siyasi bloğunu mümkün kılan da bu ana çekirdektir.

MUHALİF ALAN VE KÜRT SORUNU

Kürt sorunu muhalif cephenin de önemli ölçüde kilit temasını oluşturmaktadır. Muhalif alanın taşıyıcı unsuru olan CHP, 2016-17'den itibaren yeni arayışlarla, somut sorunlar ve baskılar karşısında aldığı özgürlükçü tavırlarla, AKP'ye karşı HDP'yle girdiği dirsek temasıyla Kürt sorununda "siyasi" bir tutumu temsil etmeye başladı. AK Parti'den kopan grupların kurduğu muhalif alanın yeni unsurları, Davutoğlu'nun Gelecek Partisi ile Babacan'ın DEVA Partisi de, farklı dozlarda ve temkinli adımlarla Kürt sorununda "siyaset" pozisyonu savunuyor. Bu anlamda her ikisi de siyasi oyuna, Kürt meselesinde CHP'yle dolaylı bir hassasiyet ortaklığıyla başladılar. Milli Görüş Hareketi'nin asli temsilcisi ve muhalif alanın açık muhafazakar üyesi SP de, iktidar bloğunun "anti-Kürt" tutumuna ve politikalarına kuvvetli itirazlarıyla öne çıkıyor. Ekim 2017'de Meral Akşener'in önderliğinde, aslen MHP'den kopan bir grup tarafından, eski ANAP ve DYP'lilerin katılımıyla, siyasi merkezi doldurma iddiasıyla kurulan İYİ Parti de, muhalif alanın önemli kurucu unsurlarından birisi. Bilindiği gibi, Kürt meselesi, çözüm siyaseti, HDP'yle ilişkiler bakımından bu alanın aykırı unsuru olmaya devam ediyor ve homojenliğini bozuyor. Bununla birlikte, 31 Mart - 23 Haziran İstanbul yerel yönetim seçimlerinde olduğu gibi seçmen bazında dolaylı ittifaklarla bu farklılığın kısmen aşıldığını, HDP, CHP VE İP seçmenin benzer bir siyasi davranış gösterdiğini söylemek gerekir.

Bu durum muhalif alanın önemli bir özelliğine, dolaylı ittifaklar kadar, siyasi partiler arası Kürt sorunu merkezli çapraz tematik ilişkilere açık bir yapıya işaret etmektedir.

MUHALİF ALANIN DİĞER KURUCU UNSURLARI

Kürt meselesi dışında muhalif alan siyasi aktörlerinin üç ortak hassasiyetinden söz etmek gerekir. Birincisi cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini ve fiili bir kuvvetler birliği anlayışını benimseyen anayasaya yönelik itirazdır. Muhalif partilerin tümü parlamenter sisteme geri dönüşte birleşmektedir. Diğer ortak eğilim, otoriterleşme ve keyfileşmeyi temsil eden hakim siyasi yapıyı geriletme

OTHER FOUNDING ACTORS OF THE OPPOSITION BLOC

Apart from the Kurdish issue, the political actors of the opposition bloc exhibit three common sensibilities. The first is their objection to the presidential system of government and the constitution which enables a de facto exercise of the unity of powers (that is, the complete absence of checks and balances). All of the opposition parties wish to return to the parliamentary system. Another common tendency is to combat and replace the current political structure, which is characterized by authoritarianism and arbitrariness. The third is a sensibility born of necessity. The presidential system requires a majoritarian approach to political rivalry – a politics of alliances, and as such, all opposition parties are interested in establishing alliances. Especially because of this last factor, HDP, with its supporting base of 10-12% emerges as a critical “link” for all political parties.

ve ikame etmek arayışındır. Üçüncüsü ise zorunluluktan doğan bir hassasiyettir. Başkanlık sistemi çoğunlukçu bir siyasi yarış, bu çerçevede ittifaklar siyasetini öngörmekte ve bugün ittifak meselesi tüm muhalif partilerin asli meşguliyetlerinden birisi oluşturmaktadır. Özellikle bu üçüncü husus, seçmen tabanı yüzde 10-12 arasında seyreden HDP'yi tüm siyasi partiler için kritik bir “bağlayıcı” konumuna getirmiştir.

III. ACTORS OF THE OPPOSITION BLOC AND THEIR KURDISH POLICY

A. CHP

General Politics and Changing Balances

For a long time, CHP maintained a combative and attitude, set itself up as the representative of the secular front in the lifestyle fight, limited its policies to anti-Erdoğanism and became an indirect member of the anti-Kurdish alliance. However, for the large part CHP has left such policies behind for some time now. An indicator of this change is the “Gül against Erdoğan” policy backed by Kılıçdaroğlu in the run-up to the presidential election of 2018, another, as Mesut Yeğen puts it, is “the impossible coalition of CHP with İYİ Party on one side and HDP on the other”⁽¹⁾ in the 2019 local elections. This change is a result of Kılıçdaroğlu’s policies to remove CHP from a climate of polarization and culture wars, to centralize the party and to highlight actors who share these goals. The aim of CHP’s leader is to occupy the central position vacated by AK Party, and to create non-identitarian policies as well as a common discourse. However, current circumstances also have a bearing on Kılıçdaroğlu’s behavior. The need for political alliances, the rising importance of the Kurdish electorate, the style espoused by newly-prominent actors such as İmamoğlu, as well as the reflexive “left” reaction against the decline of the rule of law with regards to the Kurdish issue have all had a role to play in preparing the ground for Kılıçdaroğlu’s policies. Yüksel Taşkın, political scientist and CHP Party Assembly member, has this

⁽¹⁾ Mesut Yeğen, CHP ve demokrasiyi kurtarmak (*CHP and saving democracy*), <https://www.perspektif.online/tr/siyaset/chp-ve-demokrasiyi-kurtarmak.html>

III. MUHALİF ALANIN AKTÖRLERİ VE KÜRT POLİTİKALARI

A. CHP

Genel Siyaset ve Dengeleri

Uzunca bir süre çatışma ikliminin merkezinde yer alan, yaşam biçimi kavgasında kendisini laik cephenin temsilci olmaya hasreden, siyaset üretiminde Erdoğan itirazının ötesine geçmeyen ve anti-Kürt ittifakın dolaylı parçası haline gelen CHP politikalarının, bugün itibarıyla önemli ölçüde geride kaldığı söylenebilir. 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde, Kılıçdaroğlu’nun içinde yer aldığı “Erdoğan’a karşı Gül” formülü, 2019 yerel seçimlerinde Mesut Yeğen’in ifadesiyle “CHP’nin bir yanına İYİ Parti’yi bir yanına HDP’yi aldığı imkânsız koalisyon”⁽¹⁾ bu rota değişikliğinin bir göstergesidir. Bu değişikliğin, Kılıçdaroğlu’nun CHP’yi kutup ve kültür savaşları dışına taşıma, merkeze yerleştirme, bunları temsil eden aktörleri öne çıkarma politikalarının bir sonucu olduğunu söylemek gerekir. CHP liderinin hedefi AKP tarafından boşaltılan merkez alana girip, orada kimlikler üstü siyaset, ve ortalama bir söylem üretmek olarak tanımlanabilir. Ancak, bunlara zamanın getirdiği kimi girdi ve zorunlulukları da eklemek gerekir. Kazanmak için siyasi ittifak ihtiyacı, Kürt seçmenin artan önemi, İmamoğlu gibi öne çıkarılan aktörlerin getirdiği tarz, en nihayet hukuk devleti ilkelerinde Kürt meselesine endeksli geri gidişlere verilen refleksif “sol” tepki, hep birlikte bir terkip oluşturarak Kılıçdaroğlu politikalarına zemin hazırlayan unsurların arasında yer almışlardır. CHP Parti Meclisi üyesi, siyaset bilimci Yüksel Taşkın,

⁽¹⁾ Mesut Yeğen, CHP ve demokrasiyi kurtarmak, <https://www.perspektif.online/tr/siyaset/chp-ve-demokrasiyi-kurtarmak.html>

to say about the transformation: “The Kılıçdaroğlu leadership combined Atatürkism with a civilian and democratic discourse, just as Ecevit had done in the seventies. The dynamics of the anti-authoritarian struggle gave strength to the civilian and democratic aspects (...) The most important development which enabled CHP to become the locomotive power of the democratic alliance is that it was able to negate AK Party’s attempts at polarization through an opposition of “secular vs. religious” – an ever-handly tool of the populist right (...) One reason for this is that especially after the Gezi protests, the majority of the “nationalist” electorate was persuaded by the CHP leadership’s strategy to replace the ruling power through legitimate political means...”⁽²⁾

The Kılıçdaroğlu Factor

As discussed above, part of Kılıçdaroğlu’s policy is geared towards occupying the political center, and another part aims to realize this strategy in a slow and measured way. This way of making political decisions and realizing them places a high importance on current circumstances, it is measured and aims to restore balances, and above all, it is a cautious approach. A high-ranking CHP official makes the following observation on Kılıçdaroğlu’s style: “CHP is a big ship, it can alter its course only very inchingly. It carries a variety of passengers. The nationalist elements and state sensibilities are as important as the Kurdish issue.” Indeed, CHP’s leader tries to maintain the balance in the formation of the party’s decision-making bodies and boards, and to include a number of nationalist representatives. However, at the same time he is able to maintain his control over the party as its leader. Kılıçdaroğlu rules over such bodies and boards, both in theory and practice, and he has also carved out a considerable area of independent action for himself and the power to determine policies. In some critical matters such as the nomination of some mayoral candidates, CHP’s leader uses his own personal networks within and outside the party with connections to the state, and then brings such decisions to party bodies and boards for approval.

⁽²⁾ Yüksel Taşkın, <https://www.perspektif.online/tr/siyaset/chp-kendisini-ve-turkiyeyi-degistirebilir-mi.html>

bu değişimi içeriden şöyle değerlendirmektedir: “Kılıçdaroğlu yönetimi Atatürkçülüğü sivil ve demokratik söylemlerle sentezleyerek sahiplendi, tıpkı 1970’lerde Ecevit’in yaptığı gibi. Otoriterlik karşıtı mücadelenin kendi dinamikleri, sivil ve demokratik boyutu popülerleştirdi (...) CHP’nin son dönemde demokrasi ittifağının sürükleyici gücü olmasını mümkün kılan en önemli gelişme, AKP’nin sağ popülizminin en önemli araçlarından birisi olan “seküler-dindar” eksenli kutuplaştırma çabalarını boşa çıkarmasıdır (...) Bunun nedenlerinden biri özellikle Gezi protestolarından sonra “Ulusalçı” kesimin ana gövdesinin CHP liderliğinin meşru siyasal yöntemlerle iktidarı değiştirme stratejisine ikna olmasıdır...”⁽²⁾

Kılıçdaroğlu Faktörü

Kılıçdaroğlu’nun izlediği siyasetin bir ucu yukarıda söylendiği gibi merkeze yerleşme stratejisinden beslenmekte, diğer uç ise bu stratejiye ölçü veren bir tarza uzanmaktadır. Bu tarz, siyasi karar ve adımlarda “zaman ve zemin”i mutlaklaştıran bir nitelikte, dengeli ve dengecedir, özellikle temkinlilik üzerine kuruludur. CHP’li bir kurmayın, Kılıçdaroğlu’nun tarzı için yaptığı şu benzetme anlamlıdır: “CHP büyük bir şileptir, yön yavaş hamlelerle değişebilir. İçinde değişik yolcular bulunur. Kürt meselesi kadar, ulusalçı unsurlar, devlet hassasiyetleri de önemlidir”. Nitekim, CHP lideri bu tarz üzerinden parti karar organları ve kurullarının oluşumunda dengeleri gözetmekte, bir miktar ulusalçı temsilciye yer veren bir sentezi dikkate almaktadır. Ancak bu yaklaşım parti üzerinde lider denetimi kurmasına engel olmamıştır. Kılıçdaroğlu bu kurullarda anlayış ve ekip olarak bir hakimiyet tesis etmiş, ayrıca kendisine önemli bağımsız bir eylem alanı oluşturmuş, politika belirleme gücü üretmiştir. CHP lideri, kimi kritik konularda, örneğin bazı belediye başkan adaylarının belirlenmesinde, parti içi ve dışında, devlet ayağı da olan şahsi temas ağlarını kullanma, böylece aldığı kararları parti kurullarına getirip onaylatma yolu izlemektedir.

Kürt Siyaseti

Kılıçdaroğlu faktörünün iki yönü de CHP’nin son dönem Kürt siyasetine yansımaktadır. Bir yandan, Kürtlerle diyaloga kapılar açılmış, Kürt meselesinde yeniden siyasete gönderme yapan tavırlar filizlenmeye başlamıştır. Kürt aktörlere

⁽²⁾ Yüksel Taşkın, <https://www.perspektif.online/tr/siyaset/chp-kendisini-ve-turkiyeyi-degistirebilir-mi.html>

Kurdish Policy

Both aspects of Kılıçdaroğlu's policy are reflected in CHP's recent Kurdish policy. On the one hand, the party is now open to dialogue with the Kurds and indicates a return to politics with regard to the Kurdish issue. Vocal objections to the oppression and persecution of Kurdish actors, openly defending jailed MPs, vigorously opposing the appointment of government trustees to HDP municipalities and reaction to the exclusion of Kurdish convicts from the recent Law on Execution of Sentences – these incidents are all instances of this new attitude. Kılıçdaroğlu personally participates in some of the meetings his party holds with Kurdish opinion leaders and academics, listens to the parties and shares his opinions with the public. Indeed, on 27 August 2019 in Istanbul, on “Platform for Rights Defenders”, he stated that “the legal use of Kurdish [was] an indispensable right”. His following statement was also a step forward for CHP: “If we are to live together, as human beings, then we must have equal rights. After all, democracy must provide equal rights. It is a fundamental and indispensable right to learn one's mother tongue, and to be literate in it. Kurdish is such a language. Within the framework of human rights, it is our ardent wish that this will come to pass...”

Such “openings”, as they are called, are not really allowed to become official positions or strategies that might constrain the party thanks to Kılıçdaroğlu's balanced and cautious policies – the other tendency in Kılıçdaroğlu's politics takes control at this point. Indeed, CHP's last position paper on the Kurdish issue is dated 2015, and concerns the resolution policy of the time. This paper, titled “CHP's Outlook On the Kurdish Issue and the Resolution Framework,”⁽³⁾ argues that the methods employed in the resolution process are wrong, and that the process is being instrumentalized by the ruling power for its own gains. Instead, CHP argues, the issue must be debated in the parliament; in an interparty commission where contributions from state institutions are also welcomed. This was CHP's outlook on all tools utilized and steps taken during the resolution process, and as such, it opposed the peace process. So far, CHP hasn't taken a step forward from this document; some commentators with inside knowledge of the party make the following observation in this regard: “There are two causes. The first is that CHP is afraid to be accused by the state and the ruling party of cozying up to the

⁽³⁾ https://content.chp.org.tr/file/chp_kurt_meselesi_kitapcik.pdf

yönelik baskı ve haksızlara yüksek sesle tepki verme, tutuklu milletvekilleriyle ilgili açık tavır alma, HDP'li belediyelere kayyım atmasına kuvvetli itiraz, son dönemde İnfaz Yasası'nın Kürt hükümlüleri dışlamasına tepki bunlar arasında yer almaktadır. Kılıçdaroğlu, partisinin Kürt kanaat önderleri ve akademisyenlerle yaptığı kimi toplantılara aktif olarak katılmakta, tarafları dinlemekte ve görüşlerini kamuoyuna açıklamaktadır. Nitekim 27 Ağustos 2019 tarihinde İstanbul'da, Hakkı Savunanlar Platformu'nda “Kürtçenin yasal olarak kullanılmasının vazgeçilmez bir hak” olduğunu söylemesi, bu aktiviteler esnasında meydana geldi. Kılıçdaroğlu'nun şu sözleri CHP için ileri bir adımdı: “Eğer beraber ve birlikte yaşıyorsak insan olarak bütün hakların eşit olması lazım. Bunu eşit hale getirmek de demokrasinin bir gereğidir. Kişilerin kendi anadilini öğrenmesi, anadilinde okuması ve yazması en doğal ve vazgeçilmez haklardan birisidir. Kürtçe de bunların içerisinde yer alıyor. İnsan hakları çerçevesinde baktığımızda da hepimizin en büyük dileği bunun gerçekleşmesidir...”

Bununla birlikte bu tür “açılımlar”, Kılıçdaroğlu'nun dengeli ve temkinli politikaları nedeniyle siyasi partiyi bağlayacak tutum belgelerine ve stratejilere dönüşmemekte, burada diğer uç devreye girmektedir. Nitekim CHP'nin Kürt meselesi konusunda son tutum dokümanı 2015 tarihli olup, dönemin çözüm siyasetine ilişkindir. “CHP'nin Kürt Sorununa Bakışı ve Çözüm Çerçevesi”⁽³⁾ başlıklı bu belgede, çözüm süreci yönteminin yanlış olduğu, siyasi iktidarın çıkarları için kullanıldığı söylenmektedir. Buna karşı önerilen yöntem ise, sorunun meclise taşınması, devlet kurumlarının fikirlerinin de akacağı partiler arası mutabakat komisyonunda ele alınmasıdır. CHP çözüm süreci döneminde kullanılan her cihaza, atılan her adıma bu çerçevede bakmış ve barış süreci karşıtı bir pozisyon almıştı. Bugün hala bu metnin önüne geçen bir adım atılmamış olmasını, bu siyasi partiyi yakından ve içeriden takip eden bazı siyasi gözlemciler şöyle yorumluyor: “İki nedenden söz edilebilir. İlki devlet ve siyasi iktidarın kendisini PKK'yla yakınlaşmakla itham etmesinden, bu tür bir propagandadan çekinmesidir. İkincisi dengeli tutumudur. Batılı seçmen tabanını ürkütmek istememesi, ulusalcı damarı tahrik etmek istememesidir.”

Ne var ki, Kılıçdaroğlu'nun CHP'yi merkeze temkinli adımlarla yerleştirme politikası, yukarıda da belirtildiği gibi, kimi durum ve zorunluluklarla karşılaştıkça Kürt meselesinde partinin daha tavırlı olmasına yol açmaktadır. Nitekim HDP'ye yönelik sistematik baskı mekanizması, CHP'yi refleks göstermeye ve daha ileri adımlara iten gelişmelerden birisidir. Bir diğer önemli gelişme, yeni düzende ve

⁽³⁾ https://content.chp.org.tr/file/chp_kurt_meselesi_kitapcik.pdf

PKK. The second is its balance-seeking approach. It doesn't want to scare off its Western electorate and provoke the nationalists.”

However, as we briefly mentioned above, this policy of Kılıçdaroğlu to cautiously shift CHP towards the center is also compounded by the party's Kurdish policy, which is transformed as certain circumstances and necessities impose themselves. Indeed, the systematic oppression of HDP has moved CHP to react and take further steps. Another important change is that under the new order and the current fragmented state of affairs, the opposition bloc has to form alliances. As such, in many provinces HDP, the Kurdish electorate and Kurdish NGOs are now inevitable partners for CHP. Kılıçdaroğlu is trying to adopt his centralization policy to this new state of affairs. Insiders claim that “in this framework, Kılıçdaroğlu places a lot of importance on the conservative electorate that is undecided among AKP, HDP and Babacan.” CHP's multifaceted partnership with conservative NGOs and circles during the Istanbul election was a part of this attempt.

Local Elections: Relations Between CHP and HDP

The Istanbul Municipal Elections of 31 March and 23 June played an important role and even turned over a new leaf where these new paths are concerned. An atmosphere of political mobilization against the AK Party candidate reigned among the opposition voters, and an effective cooperation was established between CHP and HDP, which had a vote potential of 12-13% for Istanbul. İmamoğlu won the election through this cooperation. Part of the Kurdish support for İmamoğlu was impromptu on the Kurdish electorate's behalf, supporting as they did İmamoğlu against AK Party. However, interviews we conducted with CHP and HDP officials, especially with those who worked on the ground in Istanbul, indicate that relations between the two parties also played a role in opening up these channels. For instance, in places like Şişli and Sancaktepe, HDP candidates for the district municipal assemblies were decided on – such was the extent of careful and painstaking political preparation. An important figure from CHP who was central in this process says, “Istanbul Provincial Chair Canan Kaftancıoğlu played a vital role in these contacts and the party HQ oversaw all such communications.” As mentioned above, an HDP official also confirms these communications and states that the relations had an informal nature rather than being an alliance between two parties; that they were conducted through individuals but with the guidance of party headquarters.

mevcut parçalı yapıda, muhalif alanda ittifak siyaseti yapmanın zorunlu hale gelmesidir. Bu çerçevede HDP, Kürt seçmenler, Kürt sivil örgütleri pek çok ilde CHP bakımından kaçınılmaz adresler olmaya başlamıştır. Kılıçdaroğlu merkeze yerleşme siyasetini bu yeni duruma uyarlamaya çalışmaktadır. İçeriden aktörlerin aktardıkları bir bilgi, ‘Kılıçdaroğlu'nun AKP ve HDP arasında kalan, Babacan'a da ilgi duyan muhafazakar seçmenleri bu çerçevede önemseydiğidir.’ İstanbul yerel yönetim seçimlerinde birçok farklı koldan CHP'nin muhafazakar sivil örgüt ve çevrelerle ilişki kurması da bu arayışın bir vechesini oluşturuyordu.

Yerel Seçimler: CHP-HDP İlişkileri

Bu yeni pistler açısından 31 Mart-23 Haziran İstanbul seçimlerinin önemli ve özel rol oynadığını, hatta yeni bir sayfa açtığını belirtmek doğru olur. Bu seçimlerde muhalif kesimde AK Parti adayına karşı bir siyasi seferberlik iklimi oluşmuş, İstanbul'da yüzde 12-13 oy potansiyeline sahip HDP ile CHP arasında etkili temaslar ve işbirliği yapılmıştı. İmamoğlu'nun seçimleri kazanması da bu işbirliği sayesinde olmuştu. İmamoğlu'na giden Kürt oylarının bir kısmı sandık başı seçmen ittifaklarıyla, Kürt seçmenin AKP'ye karşı İmamoğlu'nu kendiliğinden desteklemesiyle gerçekleşmiştir. Ancak gerek CHP gerek HDP sorumlularıyla, özellikle İstanbul'da sahada görev yapan isimlere yaptığımız görüşmeler bu kanalların açılmasında partiler arası ilişkilerin de etkili olduğu gösteriyor. Şişli, Sancaktepe gibi yerlerde ilçe belediye meclisi listelerine HDP'ye yakın hangi isimlerin gireceklerine kadar uzanan inceleli, siyasi emek boyutu olan bir mekanizmadan söz ediliyor. CHP tarafında bu ilişkilerin merkezinde olan önemli bir isim, “bu temaslarda İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'nun çok önemli bir rol üstlendiğini ve bu görüşmelerin genel merkezin bilgisi ve denetimi altında yapıldığını” belirtiyor. Az önce vurgulandığı gibi, HDP'li bir yönetici de, bu temasları teyit ediyor, ilişkilerin iki parti ittifakından çok enformel bir çerçevede, kişiler üzerinden, ancak genele merkezin işareti istikametinde yürütüldüğünü belirtiyor.

Muhalif alan içi ilişkiler ve ayrışmalar bakımından önemli olan diğer bir husus, kimi tanıkların, CHP-HDP görüşmelerinin farkında olan İYİ Parti'nin “bu temaslar, kamuoyu önünde olmasın, duyulmasın tarzı bir tavra sahip olduğunu” belirtmesidir. Bu durum, bir kez daha muhalif alanda çapraz ve dolaylı temas imkanlarına işaret etmektedir.

Yerel yönetim seçimlerindeki bu ilişkiler CHP-HDP arasındaki temaslar kadar, CHP Genel Merkezi'nin kimi blokajlarını aşma konusunda olumlu bir işlev yeri-

Another interesting and important point regarding relations and distinctions within the opposition bloc is that some observers state IYI Party was aware of talks between CHP and HDP, and that its attitude in this matter was, “these talks must take place behind closed doors, without the public’s knowledge.” Again, this confirms the potential for cross- and indirect contact within the opposition bloc.

These relations established during the local elections, in addition to opening up contact between CHP and HDP, appear to have made a positive contribution towards removing certain reservations held by CHP Headquarters until recently. In a number of provinces where CHP won the municipalities, the informal dialogue and relations between HDP and CHP appear to have increased since the Istanbul elections in particular, as officials of both parties stated. Such a development is likely to extend the limits of legitimacy where CHP’s local organizations are concerned.

In light of these factors, one of the most important developments is that Kılıçdaroğlu and the Central Executive Committee are persuaded to the necessity of a new chapter centered on resolution strategies in the Kurdish issue. The inclusion of a number of issues, including education in the mother tongue in the programmes of Davutoğlu and Babacan’s parties, forces other parties on the right not to fall behind. People he works with closely in the Kurdish issue state that Kılıçdaroğlu has given instructions for preliminary work regarding a new document. Everyone including Kılıçdaroğlu agrees that the old document has an eclectic, strange kind of language, representative of the period’s shortcomings and avoidant in style. In this framework, a group of individuals including Yüksel Taşkın, Sezgin Tanrıkulu and Burhan Şenatalar are having meetings and exchanging ideas with Kurdish circles and NGOs under Canan Kaftancıoğlu’s coordination. Kılıçdaroğlu is expected to announce the document after the party congress, ordinarily held in autumn.

At the same time, it is possible that Kılıçdaroğlu might in touch with other actors, and also that he might return to a more cautionary approach if outbreaks of violence and conflicts between Turkey and PKK increase.

CHP’s Internal Balances With Regard to the Kurdish Problem

So, how do the actors and relationships within CHP stand with regard to the new approach to the Kurdish issue and relations with HDP?

ne getirmiş görünüyor. CHP’nin belediye başkanlıklarını kazandığı bir çok ilde HDP ve CHP arasında enformel ilişki ve diyalog, iki siyasi parti sorumlularının vurguladığı üzere, özellikle İstanbul seçimlerinden sonra artmış bulunuyor. Bu gelişme CHP teşkilatlarında meşruiyet çizgisini genişletebilecek bir veri olarak karşımıza çıkıyor.

Bu faktörlerin etkisiyle, en önemli gelişmelerden birisi Kılıçdaroğlu ve MYK’nın Kürt meselesinde, çözüm stratejisini hedef alan yeni bir açılım gereğine ikna olmasıdır. Davutoğlu ve Babacan’ın parti programlarında ana dil meselesi başta olmak üzere ileri adımların atılmış olması, “sağ partilerin gerisinde kalmama baskısı” yaratmış bulunuyor. Kürt meselesinde yakın çalıştığı isimler, Kılıçdaroğlu’nun yeni bir belge hazırlığı için ön hazırlık talimatı verdiği belirtiyorlar. Eski metnin eklektik, o dönem zayıflıklarını taşıyan ve geçiştiren bir dil içerdiği gerçeğini Kılıçdaroğlu dahil herkesin kabul ettiği kanaatindedir. Bu çerçevede Canan Kaftancıoğlu koordinasyonunda, Yüksel Taşkın, Sezgin Tanrıkulu, Burhan Şenatalar gibi isimler, akademisyenler, Kürt STK’lar ve çevrelerle fikir alışverişi toplantıları yürütüyorlar. Kılıçdaroğlu’nun hazırlanacak metnin açıklanmasını, ilke olarak sonbaharda yapılması beklenen kurultay sonrasında bıraktığı belirtiliyor.

Bununla birlikte Kılıçdaroğlu’nun başka odaklar da temas halinde olabileceği, ayrıca şiddetin ve Türkiye-PKK çatışmalarının yoğunlaşması halinde temkinli davranışını tekrar sahaya sürmesi de ciddi bir olasılık.

Kürt Sorunu Bakımından CHP’de İç Dengeler

Kürt meselesinde yeni bir tutum ve HDP’yle ilişkiler gibi konularda CHP içindeki aktör ve dengelere nasıl bakmak gerekir?

İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu gerek ilişkilerle, gerek tarzıyla, gerekse koordinasyonun başında olmasıyla özellikle Kürt sorunu bağlamında öne çıkan bir isim. Kaftancıoğlu özgürlükçü yeni kuşak solun önemli temsilcilerin birisi. Ermeni soykırımı gibi parti için tabu oluşturan konularda yaptığı çıkışların ulusalcıların tepkisine yol açtığı biliniyor. Nitekim İstanbul İl Başkanlığı’na tekrar aday olmasına karşı çıkmışlardı. Kılıçdaroğlu ise kadın olması, yaşadığı adli sıkıntılarda yanında durma gerekliliği ve teşkilatçılığını dikkate alarak adaylığını desteklemişti. Bununla birlikte Kaftancıoğlu’nun kimi çıkışlarını ileri buluyor ve ona karşı belli bir mesafede duruyor.

İmamoğlu faktörüne değinmek gerekirse, İstanbul Belediye Başkanı parti içinde kuvvetli bir isim olmayı sürdürüyor. Ayrıca gerek Kürt meselesinde gerek diğer

Istanbul Provincial Chair Canan Kaftancıoğlu is a prominent figure particularly concerning the Kurdish issue, due to her connections, style and coordination efforts. She is an important representative of the liberal, new generation left. She has drawn the ire of nationalists within her own party for speaking up about the Armenian Genocide, a taboo subject for CHP. Indeed, they opposed her re-nomination for Istanbul Provincial Chair. However, Kılıçdaroğlu supported her candidacy on account of her being a woman and her skill at organization, as well as out of a duty to stand by her through her legal troubles. At the same time, he finds some of Kaftancıoğlu's statements excessive and maintains a certain distance towards her.

As for İmamoğlu, the Mayor of Istanbul continues to be a powerful actor within the party. Also, he is respectful and accommodating towards party headquarters concerning the Kurdish issue as well as other matters. It is widely believed that he is going to be a key actor within CHP for the next 10 years. It is also reported that based on his policies, standing, language and tendency towards centrist politics, İmamoğlu is deemed by Kılıçdaroğlu to be the most suitable candidate for party leadership in the future. Despite occasional rivalries based on staffing policy, İmamoğlu and Kaftancıoğlu have a fairly compatible relationship, as well.

Although Kılıçdaroğlu is fairly cautious towards the nationalist tendencies within his party, it is often stated that such people are not well-organised, and don't have their former power in CHP's boards and bodies. As such, it is unlikely that the nationalists will disrupt CHP's Kurdish opening. Also, considering how Kılıçdaroğlu is expected to pair and even out any potential Kurdish opening with a general emphasis on democratisation, the nationalists are not expected to oppose CHP's approaching HDP.

Similarly, thanks to a considerable Alevi presence within CHP's organization, there appears to exist a relative sensibility concerning the Kurdish problem. Party members claim that the mayoral elections in Istanbul are clear proof of this fact.

Based on current data, it seems likely that in a potential peace process, CHP will act both as a leading actor and also an influencing force in establishing groundwork and legitimacy for the overall process. However, it is often argued that possible scenarios such as an upsurge in PKK activity or HDP's radicalization might cause CHP to withdraw to its former position, statist and wary of the Kurdish movement.

hususlarda genel merkezle uyumlu ve saygılı bir politika izliyor. CHP içinde önümüzdeki 10 yılın kilit isimlerinden biri olduğu ortak bir kanaat. Kılıçdaroğlu'nun da, politikaları, duruşu, dili, merkez siyasete yaptığı işaretle gelecekte en uygun parti lideri adayı olarak gördüğü kişinin İmamoğlu olduğu söyleniyor. İmamoğlu'nun Kaftancıoğlu ilişkileri de zaman zaman yaşanan kadro politikası rekabeti dışında oldukça uyumlu.

Kılıçdaroğlu ulusalcı eğilime karşı dikkatli davranırsa da, bu grupların CHP'de kurullar düzeyinde eski güçlerine sahip bulunmadıkları ve örgütlü olmadıkları sık dile getirilen bir durum. Bu çerçevede ulusalcıların Kürt açılımı konusunda olumsuz bir rol oynaması mümkün görünmüyor. Ayrıca Kılıçdaroğlu'nun muhtemel bir açılımı genel bir demokratikleşme söylemiyle dengeleyeceği dikkate alınırsa, CHP'nin HDP'nin yan yana gelmesine ulusalcı bir direnç beklenmiyor.

Benzer bir şekilde teşkilat yapısı da önemli bir Alevi gövdesi nedeniyle Kürt sorununa daha duyarlı bir dokuya sahip görünüyor. Partililer bunun ipuçlarının İstanbul belediye seçimlerinde tüm açıklığıyla ortaya çıktığını belirtiyorlar.

Mevcut verilerle muhtemel bir barış sürecinde CHP'nin, gerek oyun kurucu aktör olarak, gerek böyle sürecin hazırlanması ve meşruiyetinin oluşmasında etkili bir unsur olarak önemli bir rol oynamaya aday olduğunu söylemek yanlış olmaz. Ancak sık söylendiği gibi PKK'nın öne çıkması, HDP'de esebilecek sertleşme rüzgarları gibi unsurlar, CHP'nin devlete değer, Kürt hareketine alerjik bakan diğer yüzünü de her an devreye sokabilir.

B. HDP

The Function of HDP

HDP is among the most important and critical parties of the opposition bloc. This means three things.

First of all, there is a connection between Kurdish politics and democratization. The Kurdish policy of the ruling power has infiltrated the order of law as well as the exercise of politics, feeding into the arbitrariness, tyranny and overall authoritarianism; in turn, the leading actor of normalization is going to be an equally democratic Kurdish politics. In this framework, the Kurdish issue is a common point for the opposition bloc. HDP is the legal and most important sine qua non political representative and interlocutor of this problem. It is the natural bridge between the Kurdish issue and democratization.

At the same time, HDP is a determining actor in the fragmented opposition bloc due to its sphere of influence and vote potential. According to a recent public survey, support for the People's Alliance seems to have declined to 43% (AKP 34%, MHP 9%). With 11,2%, HDP represents a considerable slice of the overall 56% support for the opposition (CHP 28%, İYİ Party 11,6%, DEVA 2,7%, GP 2,4%, SP 0,5%). In other words, it does not appear as if the opposition bloc can defeat Erdoğan without the cooperation and support of HDP and its electorate.

HDP is also indispensable to any attempts at forming a network for a potential resolution process. It must be noted that as far as the relationship between the opposition parties and the Kurdish issue is concerned, there are two parallel lines. The first represents the outlook of these parties on the Kurdish problem, the principles and policies they include in their programmes and the attitude they display before the public. The second line represents the potential of these parties to establish a relationship with HDP. As far as this second line is concerned, there is an obstacle in front of a Kurdish problem-based alliance and HDP that must be surmounted. Despite the informal connection between CHP and HDP during the local elections, political parties in the opposition bloc keep a certain distance towards HDP. İYİ Party is outright against it, whereas the other political parties are cautious towards HDP based on claims of connections to "PKK and its terrorist activities". They appear to be open to dialogue and yet hesitant about any possible alliance.⁽⁴⁾

(4) For an important analysis by Vahap Coşkun (in Turkish): <https://www.perspektif.online/tr/siyaset/hdp-yuzlesme-ve-insa.html>

B. HDP

HDP'nin İşlevi

HDP, muhalif alanın en önemli ve kritik partilerinden birisi. Önemli ve kritik olmanın üç anlam taşıdığı söylenebilir.

İlki, Kürt siyaseti ile demokratikleşme arasındaki ilişkiden kaynaklanıyor. Siyasi iktidarın Kürt politikası, bugün hukuk düzeninden siyasi uygulamalara kadar keyfileşme ve tahakkümü besleyerek, ne denli otoriterleşmenin taşıyıcısı haline geldiyse, normalleşmenin taşıyıcısı da aynı oranda demokratik bir Kürt siyaseti olacaktır. Kürt meselesi bu anlamda muhalif alanın ve ortak paydalarının merkezi bir noktasını oluşturmaktadır. HDP ise bu sorunun 'önsüz olmaz' nitelikteki en önemli meşru ve yasal siyasi temsilcisi ve muhatabıdır. Kürt meselesiyle demokratikleşme arasındaki doğal köprüdür.

Diğer taraftan (ikinci anlam) HDP, parçalı muhalif alanın güç ve oy oranı itibariyle de belirleyici bir parçasıdır. Son yapılan bir kamuoyu araştırmasında⁽⁴⁾ cumhur ittifakının oyları toplam yüzde 43'e gerilemiş bulunuyor. (AKP. 34. MHP 9%). HDP, toplamı yüzde 56'yı bulan muhalefet oylarında, yüzde 11,2'lik bir parçayla önemli bir yer tutuyor (CHP.28, İYİP. 11,6, DEVA. 2,7, GP. 2,4, SP. 0,5). Diğer bir ifadeyle HDP ve seçmeni olmadan muhalif alanının kendi içinden bir güç üretip, ikili bir seçimde Erdoğan'ı yenmesi bugün itibariyle mümkün görünmüyor.

HDP muhtemel bir çözüm süreci şebekesinin oluşumu bakımından da merkezi bir konumdadır. Muhalefet partileri Kürt meselesi ilişkisinin iki paralel hattı olduğunu özellikle belirtmek gerekir. Birincisi Kürt soruna bakışlarıyla ilgili bir hattır. Programlarında açıkladıkları ilkeler ve politikalar, kamuoyu önünde aldıkları tavırlar bu hattın parçalarıdır. İkinci hat ise, bu siyasi partilerin HDP'yle ilişki kurma potansiyellerinden oluşuyor. Bu ikinci hat bakımından Kürt sorunu merkezli bir ittifakın ve HDP'nin önünde aşılması gereken bir engel bulunuyor. CHP-HDP'nin yerel seçimlerdeki enformel ilişkisine rağmen, muhalif alanın siyasi partilerinin HDP'yle karşı belli bir mesafeleri var. İyi Parti bu açıdan bir blokaj nedeniyken, diğer siyasi partiler, "PKK ve terör eylemleriyle ilişki olma" iddiasıyla HDP'ye temkinli yaklaşıyorlar. Diyaloga açık, ancak muhtemel bir ittifak konusunda tutuk görünüyorlar.⁽⁵⁾

(4) 36 il ve bunlara bağlı köy ve mahallelerde 2 bin 460 kişi ile CATI yöntemiyle, 21-22-27-28 Nisan tarihlerinde yapılan Avrasya şirketinin araştırması

(5) Bu konuda Vahap Coşkun'un önemli bir analizi için bkz. <https://www.perspektif.online/tr/siyaset/hdp-yuzlesme-ve-insa.html> <https://gelecekpartisi.net/parti/program/>

Whether this distance can be overcome and contact between parties established appears to possess critical importance as far as a new resolution process including the opposition parties is concerned. However, in light of the framework outlined above, answering such a question in the affirmative will also work towards further integrating HDP within the established order and increasing its autonomy. As such, another question arises: “How ready is HDP for this? Is it capable of such a transformation?”

The Political Foundation of HDP

Representative of the political branch of the Kurdish movement, HDP began its existence in 2012. Considering the year and the reigning dynamics of that time, HDP can be seen as a product of the search for peace and an attempt at establishing an identity of “representing all of Turkey” (Türkiyelilik).

The stress on “representing Turkey” as a strategy for the Kurdish movement began in 2011 with the establishment of the Peoples’ Democratic Congress (HDK) in 2011. HDP began life as a common platform where labourers, forces of democracy, minorities, the oppressed and the marginalized would come together to create a brand-new politics as an alternative to current politics. Based on principles of equal representation and quotas, it came to include the Kurdish movement, leftist organizations, feminist groups, minorities, LGBT and environmentalist groups. It was this organization, the Peoples’ Democratic Congress, which established HDP in 2012.

As such, in 2015 HDP became the first political party of the Kurdish movement to participate in the general elections as a political party across the entire country. From the 2014 Presidential election onwards – its first participation in elections – HDP highlighted how it represented all of Turkey, and that it was a “party for all of Turkey”. Accordingly, it garnered considerable electoral support for a Kurdish party. In the 2011 elections which it participated through independent candidates support for HDP was at 6,5%; in 2014 this rose to 10%, to 13% in the general elections of June 2015 and it was 11% in November 2015. It received 12% of the popular vote in the 2018 general elections.

HDP’s Internal Dynamics

Understanding HDP’s internal dynamics is a requirement for understanding how HDP perceives itself. Created in the context of the Kurdish movement, HDP possesses all of the elements and features of this movement. Defining what it means by claiming to represent all of Turkey is meaningful only within such a framework.

Yeni bir çözüm süreci ve muhalif partiler ilişkisi bakımından, “bu mesafe aşılabılır ve taraflar birbirine yaklaşabilir mi?” sorusunun kritik bir önem taşıdığına şüphe yok. Ancak belirtilen çerçeve dikkate alınır, bu soruya verilecek pozitif yanıtın, HDP’nin sistem içine doğru ilerleme, özerkliğini artırma eğilimiyle doğru orantılı olduğu görülecektir. Bu durumda da, ikinci soru gündeme gelmektedir: “HDP buna ne kadar hazırdır ya da böyle bir potansiyel taşımakta mıdır?”

HDP’de Siyasi Zemin

Kürt hareketinin siyaseti ve siyasi arayışı temsil eden parçası olan HDP’nin öyküsü 2012 yılında başlamıştı. Tarih ve dönemin dinamikleri dikkate alınır, HDP, barış arayışı evresinin ve Türkiyelilik iddiasının bir ürünü olarak kabul edilebilir.

Kürt hareketinde Türkiyelilik stratejisi 2011’de Halkların Demokratik Kongresi’nin (HDK) kurulmasıyla başladı. HDK, emekçilerin, demokrasi güçlerinin, azınlıkların, ezilenlerin, dışlananların bir araya gelerek mevcut siyasete alternatif yeni bir siyaset oluşturmaları amacıyla yola çıktı. Eşit temsil ve kotalar ilkesiyle, Kürt hareketi, sol örgütler, feminist gruplar, azınlıklar, LGBT, çevre hareketlerini içeren bir yapıya sahip oldu. 2012’de HDP’yi kuran bu yapıydı, Halkların Demokratik Kongresi’ydi.

HDP, bu çerçevede 2015’te, Kürt hareketinin genel seçimlere bir siyasi parti olarak katılan, ülke sathında yarışa giren ilk siyasi partisiydi. İlk seçimi olan 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden itibaren, “Türkiyelilik”, “Türkiye partisi” olma iddiasını taşıdı. Bu oranda da kuvvetli bir oy oranına ulaştı. Kendisinden önce Kürt partisinin bağımsız adaylarla katıldığı 2011 seçimlerinde yüzde 6,5 civarında olan oy oranı, 2014’te yüzde 10’a, 2015 Haziran genel seçimlerinde yüzde 13’e, 2015 Kasım’da yüzde 11’e ulaştı. HDH 2018 genel seçimlerinde ise yüzde 12 oy aldı.

HDP’de Dengeler

İç dinamikleri bakımından HDP’yi anlamak, HDP kendisini nasıl anlıyor sorusuyla çok yakından ilgili görünüyor. Zira, Kürt hareketinin içinden doğan HDP, bu hareketin tüm unsurlarını, özelliklerini ve ağırlığı taşıyor. “Türkiyelilik” iddiasının tarifi de bu bağlamda anlam kazanıyor.

Öncelikle HDP’nin yapı itibarıyla farklı eğilimleri barındıran geniş yelpazeli, çok bileşenli, karmaşık bir siyasi parti olduğunu belirtmek gerekir. HDP’nin farklı

First of all, it must be said that HDP is a composite party, representative of a variety of tendencies, multifaceted and complex in its make-up. It has six components, made up of various leftist political parties and structures, as well as two congresses, one of which is the Kurdistan-based DTK and the other, Turkey-based HDK.

This structure is an important factor where decision-making mechanisms and intraparty dynamics are concerned. Each component is a legal entity with its own organization and decision-making processes. The interaction of these dynamics with those of HDP creates a multifaceted and problematic state of affairs.

A product of congresses, HDP feels the weight of these structures from time to time. The congresses, especially HDK, which is based in Istanbul and Ankara, has a tendency to expand its own sphere of influence and keep HDP under its control. This situation sometimes causes the party to become isolated from external realities and experience politics internally. Party bodies such as the Central Executive Committee and the co-chairpersonship suffer from internal struggles caused by this, as a composite structure inevitably creates such problems.

At the same time, the decision-making structures and processes of the party are relatively democratic and they discourage factions. This structure also prevents top-down decisions. Indeed, within this framework HDP's relationship with Qandil is not based on receiving orders. A party official says the following on this subject: "HDP holds its own weight against Qandil. They are responsible towards us and us towards them. There are moments of agreement as well as tension. The problem is that some statements issued by Qandil from time to time seek to establish their own weight within this party. This is something of a problem."

There are two main groups within HDP: the leftists and the Kurds, and with regard to political principles, there is an implicit tension between the two. The leftists within the party stand for its claim to represent all of Turkey, however, these figures are not always accommodating with regards to certain steps taken by the party and as such, they hamper the project of representing all of Turkey.

All the actors who observe HDP from within say that despite all this, the project to represent all of Turkey prevails within the party. "About 95% of the Kurdish MPs support the project to represent all of Turkey. The hawks, about 5% of the party, maintain their distance. However, the oppressions experienced in the parliament play into the hands of the hawks," says one such actor. A crucial moment of disagreement occurred before the local elections while trying to decide with whom HDP was going to form an alliance. The Diyarbakır-based DTK decided

sol siyasi parti ve yapılardan oluşan altı bileşeni, biri Kürdistan merkezli DTK ve diğeri Türkiye merkezli HDK olmak üzere iki kongresi bulunuyor. Bu yapı karar mekanizmaları ve parti içi dengelerde önemli bir unsur.

Her biri ayrı tüzel kişiliğe sahip bileşenlerin kendi örgütleri ve karar süreçleri var. Bu dinamiklerin HDP'ninkilerle iç içe girmesi katmanlı ve sorunlu bir yapı ortaya çıkarıyor.

Diğer yandan, yukarıda da belirtildiği gibi, aslında kongrelerin ürünü olan HDP, zaman zaman bunların ağırlığını hissediyor. Kongrelerin, özellikle İstanbul ve Ankara merkezli çalışan HDK'nın alan kazanma ve HDP'yi kontrol altında tutma eğilimi oluyor. Bu durumun, kimi zaman siyasi partiyi dış gerçeklerden uzaklaştırdığı, siyaseti kendi içinde yaşamaya yönelttiği söylenebilir. MYK, Eş başkanlık gibi parti organları sıkça bu blokajın ürettiği iç tartışmalarla boğuşuyor, doğal olarak çok bileşenli bu yapı bir tür blokaj üretiyor. Buna karşın partinin karar yapı ve süreçleri görece olarak demokratik ve gruplaşmaya müsaade etmeyen bir nitelikte taşıyor. Bu yapı tepeden inme karar alınmasına da imkan vermiyor. Nitekim HDP'nin Kandil'le ilişkileri de bu çerçevede bir talimat mekanizması üzerinden yaşanmıyor. Bir parti kurmayının durumu ilgili tanımı şöyle: "HDP'nin, Kandil karşısında bir özgül ağırlığı var. Onların bize karşı, bizim onlara karşı görevlerimiz bulunuyor. Örtüştüğümüz anlar da, gerilim anları da oluyor. Sorun, Kandil'in kimi zamanlarda yaptığı açıklamaların bir ağırlık koyma sonucu yaratması. Bunun bir sıkıntı oluşturduğunu söyleyebiliriz."

Ana dokular itibarıyla bakıldığında HDP'de sol bileşenler ve Kürt grubu iki ana ağırlık merkezini oluşturuyorlar ve aralarında siyasi ilkelere yönelik refleksler bakımından üstü örtülü bir gerilim mevcut. Sol bileşenlerin parti içindeki varlıkları Türkiyelilik projesinin yansıtmakla birlikte, bu gruplar partinin atacağı kimi adımlarda esnek olmayan tavırlarıyla Türkiyelilik anlayışına engel çıkaran, yavaşlatan bir tutum üretiyorlar.

HDP'yi içerinden gözleyen hemen tüm aktörler, tüm bunlara rağmen partide Türkiyelilik projesinin galebe çaldığını belirtiyor. "Türkiyelilik konusunda Kürt milletvekillerinin yüzde 95'i bunun yanındadır. Yüzde 5'lik sert kesim mesafelidir diyebiliriz. Ama meclis çatısı altında, yaşanan baskılar sonucunda haliyle sertleşme eğilimleri çıkıyor" sözleri bu aktörlerinden birisine ait. Fikir ayrışması konusunda kritik anlardan birisinin, yerel yönetim seçimlerinden önce, "HDP kiminle ittifak yapılmalı, kiminle güç birliğine girmeli" sorusu etrafında yaşandı. Diyarbakır merkezli DTK, "Kürdistan'da HDP'ye oy verme,

on supporting HDP in Kurdistan, and democratic candidates who had a chance of winning against AK Party in the West. Some objected to this, saying, “We’re turning into CHP,” but the Kurdish-majority group insisted on this strategy, citing the aim to represent all of Turkey, and eventually prevailed. This is also an example to the dynamics ruling the intraparty relations.

HDP and the Politics of Alliance

The party’s approach to alliances developed during that time and has matured at this point. A good summary of this approach would be as follows: “Staying somehow outside of the opposition bloc and yet supporting it; maintaining an anti-regime stance; establishing dialogue with pro-democracy parties and individuals.” The Istanbul elections played an important role in consolidating this approach as well as the positions within the party of those who espoused it. As such, Istanbul elections were the moment in which HDP established a relationship with the centre of the opposition model, and it also served as a model for the future. The discussion of forming alliances became part of the party’s agenda and this had implications for the post-election period as well.

HDP officials say that the strategy of ending AK Party’s rule and supporting some CHP candidates in this context is discussed in the Central Executive Committee and other party organs. It is well-known that there was de facto contact between CHP and HDP during 31 March and 23 June, and that HDP members were included in candidate lists in places such as Şişli. Another thing that is as important as this is that after the success of Istanbul elections, in metropolitan municipalities other than Ankara and Istanbul such as Adana and Mersin, local relations between HDP and CHP became stronger.

All this demonstrates that the distance between the two parties has diminished to some degree and that there is the possibility of cooperation in the context of resolution policies. It is also meaningful in reviving a politics in the style of the resolution process and legitimising it.

The Sancar Factor

Former Council of Experts member of DPI, professor of law and former member of the Wise People’s Committee, Mithat Sancar became the HDP co-chair along Pervin Buldan in February. Sancar is an important figure within the party. He is both part of HDP’s diversity, and also a representative of this diversity in its entirety as a an Arab, Kurd, leftist and academic. Because of his emancipatory

Batı’da ise AKP’ye kaybettirecek demokrat isimleri destekleme” kararı alınca, kimi bileşenler, “içimize CHP kaçıyor” iddiasıyla buna itiraz ettiler, ancak Kürt ağırlıklı grup, “Türkiyelilik” vurgusuyla bu stratejinin benimsenmesini istedi ve sağladı. Bu örnek partideki ağırlıklar terazisini de tarif etmektedir.

HDP ve İttifak Siyaseti

Partinin o günlerde gelişen bugün pekişmiş olan ittifak anlayışı en genel hatlarıyla şöyle tanımlanabilir: “Muhafif alanın dışında kalmak, ama bu alana destek vermek, rejime karşı bir çizgi tutturmak, demokrasi ilkelerine sahip çıkan parti ve isimlerle diyalog kurmak”. Bu anlayışın güçlenmesini ve bunu savunan grupların ağırlıklarının artmasını İstanbul seçimlerinin sağladığı söylenebilir. Bu anlamda İstanbul seçimleri HDP’nin muhalif alanın merkeziyle ilişki kurduğu bir anı oluşturdu, hatta ileriye dönük bir model işlevini gördü. İttifak tartışmasını somut olarak parti içine taşıdı, bir pratik oluşturdu ve seçim sonrasında yansıyan boyutları oldu.

HDP’li kurmaylar AKP’yi düşürmek stratejisinin, bu çerçevede CHP’li kimi adayları desteklemenin MYK’da ve diğer organlarda tartışıldığını belirtiyorlar. 31 Mart - 23 Haziran’da iki parti temsilcileri arasındaki temasların, Şişli gibi kimi listelerde HDP’lilerin yer almasını sağlandığı da bilinen hususlar arasında. En az bunlar kadar önemli olan bir konu, İstanbul seçimleri başarılı olunca Ankara, İstanbul dışında Adana, Mersin gibi büyükşehirlerde yerel düzeyde HDP’nin CHP’ye daha yoğun ilişkiler kurulmaya başlanması.

Bu tablo iki parti arasında mesafenin bir ölçüde azaldığını ve çözüm siyaseti bakımından muhtemel bir dirsek teması ihtimalini göstermektedir. Ayrıca çözüm süreci tarzı bir siyasetin canlanması ve meşruiyeti konusunda da önem taşımaktadır.

Sancar Faktörü

DPI eski uzmanlar kurulu üyesi, hukuk profesörü ve Akil Adamlar Grubu eski üyesi Mithat Sancar, şubat ayında Pervin Buldan’la birlikte HDP eş başkanlığına getirildi. Sancar partide ağırlığı olan önemli bir isim. HDP’de mozaik bir parçasını, Kürdistanlı, Arap, Kürt, solcu, akademisyen olarak ise bu mozaik tümünü temsil ettiği söylenebilir. Sancar özgürlükçü görüşleri itibariyle Türkiyelileşme politikasında ve diyalog kapılarının açılmasında rol oynayabilecek bir isim olarak da kabul ediliyor. Etkili bir partili, “Sancar siyaset barışa evrilsin diye tercih edildi. Nitekim son dönemlerle özellikle onun çabalarıyla, iğneyle kuyu kazar

views, Sancar is also considered to be a potential actor in enabling dialogue. A high-ranking party member says, “Sancar was chosen because there was a will for peace in politics. Indeed, thanks to his efforts, contact has been established with other parties, however painstakingly and now here we are.”

Indeed, this appears to be the case for Sancar; in his speeches, he returns time and again to the claim of representing all of Turkey as a political party, and all it entails: “Resolving the Kurdish problem through political means, and doing so in cooperation with the other social actors in Turkey.” He describes HDP’s approach to the Kurdish problem, its alliance strategy and his own position regarding these: “This resolution we are offering for the Kurdish problem, we choose to call it ‘local democracy’. For some years now we have been experiencing an oppressive government, a system that keeps on tightening its clutch on the people. The system obstructs the way of resolution; the government, utilizing this system, makes it impossible to have a discussion even about the basics of the Kurdish issue. Under such circumstances we deemed it necessary to focus on the issue of essential democracy, of which the Kurdish issue is also a part. In order to create a situation where we can discuss the Kurdish issue, we are highlighting democratization, normalization and compromise. The zenith of our efforts in this regard was the local elections of 31 March. To support democracy in Turkey, we nominated no candidates in the West and instead supported the democratic candidates. After the elections we submitted a folder containing three documents to the political parties and civil society organizations. The first document was on the democratic alliance, the second was a strategy paper on constitutional reform. On this point we confined ourselves to merely proposing a few essential points on which everyone would agree. The last one was a judicial reform paper...”

HDP and the Peace Process

It is an obvious fact that HDP has an organic relationship with other elements within the Kurdish movement, including the PKK. However, it is also true that as a result of the strategic choices of the Kurdish movement, HDP has come to wield a power of its own and become a political party that represents a diversity of tendencies and even identities. HDP has a strong claim to represent all of Turkey, and despite some internal objections as well as occasional tensions with Qandil, it is the principal Kurdish actor that insists on dialogue in difficult times and seeks peace. As such, it would be a good idea to consolidate this dialogue around topics such as constitutional reforms, forming an anti-AK Party front and taking preliminary steps in the resolution of the Kurdish issue.

gibi diğer partilerle temas kuruldu ve belli bir noktaya gelindi” sözleriyle bu durumu tasvir ediyor.

Sancar da bu istikamette hareket etmeyi sürdürüyor, pek çok konuşmasında Sancar, Türkiyeliliği, “Kürt sorununu siyasi yollarla çözmek, bunu Türkiye’de diğer toplumsal güçlerle birlikte yapmak olarak” tanımlayan çıkışlarını arttırıyor. Bu çerçevede HDP’nin Kürt sorununu, ittifak stratejisini ve bunlar karşısında kendi konumunu şu sözleriyle açık biçimde tarif ediyor: “Kürt sorununa önerdiğimiz çözüme ‘yerel demokrasi’ adını vermeyi uygun buluyoruz. Son yıllarda baskıcı bir yönetim ve toplumun nefes alma alanlarını daraltan bir sistem var. Sistem çözümün önünü tıkiyor, bu sistemin üzerine oturan iktidar ise Kürt meselesinde temel konuların tartışılmasını engelliyor, konuşmayı imkansız kılıyor. Bu koşullarda bizim için, Kürt meselesinin bir parçası olduğu temel demokrasi soruna yoğunlaşmamız gibi bir durum ortaya çıktı. Kürt sorunu tartışabileceğimiz yolu açmak için, demokratikleşmeye, normalleşmeye, uzlaşmayı öne çıkarıyoruz. 31 Mart yerel yönetim seçimleri bu arayışımızın uç noktasıydı. Türkiye’de demokrasinin önünü açmak için Batı’da aday çıkarmadık, demokrat adayları destekledik. Seçimlerden sonra siyasi partilere ve sivil toplum örgütlerine içinde üç belge olan bir dosyayla gittik. Birinci belge demokrasi ittifakına ilişkindi. İkincisi anayasa değişikliği stratejisi belgesiydi. Özellikle bunda herkesin birleşeceği bir kaç temel uzlaşma maddesi önermekle yetindik. Üçüncü adli reform belgesiydi...”

HDP ve Barış Süreci

HDP’nin, PKK dahil Kürt hareketinin diğer unsurlarıyla organik ilişki içinde bir parçası olduğu çıplak gerçek. Ancak Kürt hareketinin stratejik tercihlerinin sonucu olarak bir özgül ağırlıkla öne çıktığı, ayrıca farklı eğilim, hatta kimlikleri barındıran seçmen dokusuyla bu bakımdan, git gide heterojenleşen bir siyasi parti hüviyeti taşıdığı bir diğer gerçek. Türkiyelilik özelliği kuvvetli HDP, içindeki kimi itirazlara, Kandil’le yaşanan kimi gerilimlere rağmen, zor zamanlarda diyalogu zorlayan, barış fikrinin peşinde koşan asli yasal Kürt aktörü. Bu diyalogun anayasal bir reform hazırlığı AKP’ye karşı cephe, Kürt sorununda öncü kimi adımlar etrafında derinleşmesi, dikkate alınması gereken bir ihtimaldir.

C. NEW POLITICAL PARTIES: GP AND DEVA

New Members of the Opposition Bloc

Davutoğlu's Future Party (GP) and Babacan's Democracy and Progress Party (DEVA) are two new and important additions to the opposition bloc. Formed by ex-AK Party political elite, these political parties represent an objection to the current political state of affairs; and yet, they are also a product of the natural story of change and separation in politics, centrist-conservative in their composition. Redefining the conservative sphere, occupying the centrist position in politics – based on their initial statements, these are the defining traits of these political parties. As such, they may feel a pluralist pressure in light of the heterogeneous nature of the conservative electorate.⁽⁵⁾ Such expectations and potential developments down the line in this area will also have an effect on the quality as well as the depth of the opposition bloc.

In terms of the Kurdish issue, the programmes of both of these political parties are much more advanced and emancipatory compared to the other centrist and conservative parties, and even CHP. In terms of the relationship between the opposition parties and resolution policies, these two parties have a particular importance, at least symbolically and figuratively.

The Kurdish Issue in the Party Programmes

In its programme, the Future Party argues that the Kurdish issue exists because of “a deficiency in democratic rights and the subsequent abuse of this deficiency” and says that a resolution is possible through the idea of “democratic citizenship,” which is explored in great detail in the party programme.⁽⁶⁾ Although it isn't directly stated in the context of the Kurdish issue, the stress on “strong local governance” in the programme is also meaningful in this regard. The programme also says that education in the mother tongue and its daily use in social life is important; this is another important point with implications for the

⁽⁵⁾ Ali Bayramoğlu, Yeni Siyasi Aktörlerin Serancamı, <https://www.perspektifonline.tr/siyaset/yeni-siyasi-aktorlerin-serancami.html>

⁽⁶⁾ “A resolution can only come through removing every kind of identity-based discrimination and making Kurds secure in the knowledge that they are equal and honourable citizens of this country on the basis of democratic citizenship.” Programme of the Future Party, <https://gelecekkpartisi.net/parti/program/>

C. YENİ SİYASİ PARTİLER: GP VE DEVA

Muhalef Alanın Yeni Üyeleri

Davutoğlu'nun Gelecek Partisi ile Babacan'ın Demokrasi ve Atılım Partisi muhalif alana yeni katılan iki önemli siyasi aktör. AK Parti'den kopan siyasi seçkinler tarafından kurulan bu siyasi partiler, mevcut siyasi duruma itiraz ve tepkiyi ifade etmek kadar, siyasi alandaki doğal değişme-ayrışma öyküsünün ürünü olan muhafazakar-merkez eğilimli yapılar. Muhafazakar alanı yeniden tanımlamak, “siyasi merkezi ve merkez siyaseti” doldurup inşa etmek, ilk çıkış noktaları ve açıklamaları itibarıyla, bu siyasi partileri tanımlayan iki temel ve genel özellik. Bu özellikler, bu siyasi partilere yönelik olarak siyasette çoğulcu bir baskı oluşması, muhafazakar seçmen dokusunun heterojenleşmesi beklentileriyle tanımlanabilir.⁽⁶⁾ Bu beklentiler ve bu istikametteki muhtemel gelişmeler de, şüphe yok ki, şekillenmekte olan muhalif alanın niteliği ve derinliğine de katkıda bulunacak unsurlardır.

Bunun yanında Kürt meselesine ilişkin olarak her iki siyasi partinin programlarının, diğer merkez ve muhafazakar partilere, hatta CHP'ye oranla oldukça ileri ve özgürlükçü bir görüntü taşıdığı söylenebilir. Muhalefet partileri-çözüm siyaseti ilişkisi bakımından da bu partiler ayrı, en azından simgesel ve söylemsel, bir önem taşımaktadır.

Parti Programlarında Kürt Sorunu

Gelecek Partisi, programında Kürt meselesinin varlığını “demokratik hakların eksikliğinden ve bu eksikliğin istismar edilmesine” bağlıyor ve çözümün, programda önemli bir yer tutan, “demokratik vatandaşlık” anlayışı üzerinden gerçekleşebileceğini söylüyor.⁽⁷⁾ Kürt meselesine spesifik olarak ele alınmasa da programdaki “güçlü bir yerinden yönetim” vurgusunun çözüm araçları içinde yer aldığı söylenebilir. En nihayet anadilin eğitimde ve sosyal hayatta öğretilmesi ve kullanılması gerektiğini de programın, Kürt meselesine göndermesi olan önemli yönü. Sonuç olarak GP'nin resmi dilinde ve belgelerinde “demokratik vatandaş-

⁽⁶⁾ Ali Bayramoğlu, Yeni Siyasi Aktörlerin Serancamı, <https://www.perspektifonline.tr/siyaset/yeni-siyasi-aktorlerin-serancami.html>

⁽⁷⁾ “Çözüm kimliklere dayalı her türlü ayrımcılığın engellenmesi ile Kürtlerin demokratik vatandaşlık anlayışı temelinde bu ülkenin eşit ve onurlu vatandaşları oldukları inancının pekiştirilmesiyle sağlanabilir.” Gelecek Partisi Programı, <https://gelecekkpartisi.net/parti/program/>

Kurdish issue. In the official language and documents of GP, we see “democratic citizenship,” “strong local governance” and “mother tongue” as the three tools offered for the resolution of the problem.⁽⁷⁾

The Democracy and Progress Party has a similar programme. There, the discussion of the roots of the Kurdish problem is almost the same with GP’s definition: “Turkey’s deficiencies with regard to being a democratic state of law, respectful of human rights, is the essential factor at the root of the Kurdish problem.” As for a resolution policy, the following is said: “The resolution is about fulfilling the democratic demands of our Kurdish citizens for rights, freedoms and equal citizenship (...) As the Democracy and Progress Party, we will resolve the Kurdish problem through trusting our citizens and keeping political channels open, building a democratic base for safe discussion of demands, expanding bases for freedom and fortifying the law...” Constitutional citizenship, mother tongue,⁽⁸⁾ strong local governance – these are the essential tools offered by DEVA to resolve the Kurdish issue.

Although position papers are important for political parties, they are not enough to define the parties’ policies. Their actual work on the ground is more important in this regard. As we previously discussed, the important thing in the context of the Kurdish issue is not just the political actors’ attitude concerning the problem, but also their potential to establish a relationship with HDP, the principal representative of the Kurdish issue. Especially in the opposition bloc, this is a condition of offering a strong political alternative. The question, then, is this: How to evaluate GP and DEVA in these terms?

(7) <https://gelecekkpartisi.net/parti/program/>

(8) “Although it is of the essence that our official and common language Turkish is taught well, we see demands about the mother tongue as a way of recognizing our citizens’ cultural differences, as well as a fundamental human right and a pedagogical necessity. As such, we aim to make the necessary regulations to enable our citizens to use and develop their mother tongue, as per the right to one’s mother tongue.” DEVA Party Programme, <https://devapartisi.org/temel-metinler/parti-programi>

lık”, “ana dil”, “güçlü yerel yönetim” üçlüsü, sorun çözümünün üç aracı olarak karşımıza çıkıyor.⁽⁸⁾

Benzer bir tablo Demokrasi ve Atılım Partisi programı için geçerli. Partinin programında, Kürt sorununun kökenleriyle ilgili tanım, GP’nin tanımıyla neredeyse aynı: “Türkiye’nin insan haklarına dayalı demokratik bir hukuk devleti olma konusundaki eksiklikleri, Kürt sorununun da kaynağında yatan temel faktördür.” Çözüm siyaseti ise şu şekilde ifade edilmektedir: Çözüm, “Kürt vatandaşlarımızın demokratik hak, özgürlük ve eşit vatandaşlık taleplerinin karşılanmasıyla ilgilidir (...) Demokrasi ve Atılım Partisi olarak Kürt sorununu, vatandaşlarımıza güven temelinde siyasi kanalları açık tutarak, taleplerin rahatlıkla tartışılacağı demokratik zemini inşa ederek, özgürlük alanlarını genişleterek ve hukuku tahkim ederek çözeceğiz...” Anayasal vatandaşlık, ana dil,⁽⁹⁾ güçlü yerel yönetimler DEVA’nın temel Kürt sorunu çözümü cihazları olarak öne çıkıyor.

Siyasi partilerin tutum belgeleri önemli olmakla birlikte, siyasetlerini tanımlamak için tek başına belirleyici değildir. Sahadaki pratiklerinin de bir o kadar önemli olduğu açıktır. Ayrıca Kürt meselesiyle ilgili kritik bir diğer unsur, daha önce belirttiğimiz gibi, bu siyasi aktörlerin sadece sorun karşısındaki tutumları değil, aynı zamanda sorunun asli temsilcisi HDP’yle olan ilişki potansiyelleridir. Bu durum özellikle muhalif alanda, güçlü siyasi alternatif üremesinin de koşullarından birisi. O zaman soru şudur: GP ve DEVA’ya bu açıdan nasıl bakmak gerekir?

GP’de Parti İçi Dengeler ve Kürt Politikası

GP henüz parti bedeninin oluşma, oturma safhasını yaşıyor. Çeşitli eğilimlerden gelen 132 kişilik kurucular kurulunda, dağınık aktörlerin yavaş yavaş ortak bir dil etrafında toplamaya başladıkları söylenebilir. Ayrışma noktalarında ise Davutoğlu’nun birleştirici ve belirleyici ağırlığı ilk günlerden itibaren fazlasıyla hissediliyor. Bu oluşum ve oturma safhasının en kritik aşaması muhtemelen Eylül ayında yapılacak kongre olacak. Partiyi bu aşamada meşgul eden iki konu var.

(8) <https://gelecekkpartisi.net/parti/program/>

(9) “Resmi ve ortak dilimiz olan Türkçe’nin iyi öğretilmesi esas olmakla birlikte anadile ilişkin talepleri, vatandaşlarımızın kültürel farklılıklarının tanınması, temel bir insan hakkı ve pedagojik bir gereklilik olarak ele alıyoruz. Bu itibarla, anadil hakkı kapsamında bütün vatandaşlarımızın anadillerini kullanmaları ve geliştirmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmayı hedefliyoruz.” DEVA Partisi programı, <https://devapartisi.org/temel-metinler/parti-programi>

GP's Internal Dynamics and Kurdish Policy

GP is still in the process of forming its member body. Its founders' committee, consisting of 132 members representing a variety of tendencies, is slowly becoming organized around a common language. As far as their differences are concerned, Davutoğlu's position within the party goes a long way towards uniting them – this has been evident from early on. The congress in September is going to be the probably most critical step in the formation and consolidation of the party. At this point in time, there are two main problems with which the party is concerned.

The first is somewhat less important – seeing as they emerged on the political scene at around the same time with similar claims and qualities, there is the question of whether GP or DEVA will become more popular. This means that for GP, the political competition is not limited to only one area.

The second issue is much more critical, and essentially, it is that the party hasn't found its exact political position yet. The Future Party hasn't yet decided between being a centrist party or a conservative party; or between opening up a new area and going for AK Party's supporting base. Internal debates show that at some point in the near future, Davutoğlu will have to choose between being a centrist party and being a conservative party with appeal to AK Party supporters. The wish to occupy a centrist position is strong, as the party programme attests. However, analyses indicate that the target audience for the party is the right-leaning electorate. According to some party officials, after some time spent on the ground Davutoğlu realized that he wouldn't be able to attract left-leaning centrists to support him. For instance, it is reported that Davutoğlu's harsh objection to the appointment of government trustees to eight municipalities was met with resistance within the party, and that members were worried about offending the nationalist sensibilities of the conservative base. Despite a wish to occupy a centrist position, this state of affairs as well as the vote potential on the right also compels the GP leader. As a result, the GP leader is acting more cautiously and trying not to offend the MHP and AK Party supporters, and not becoming personal in political criticism.

This change does not bode well in the context of the Kurdish issue. Despite his cautious approach, Davutoğlu will continue to address the AK Party base in a democratic – conservative language, but he is not really to work on the Kurdish issue and establish relationships in this context. In such a situation, Davutoğlu and his party would be a supporting actor rather than a leading one; or at least, they wouldn't attempt to block the path of resolution.

İlki daha tali bir konu, benzer özelliklerle ve iddialarla siyasi arenaya katılan GP ile DEVA'dan hangisinin öne çıkacağı sorusuyla ilgili. Bu sorunun anlamı GP açısından, siyasi yarışın, bu da dahil olmak üzere birden çok pistte yapılmakta olduğudur.

İkinci konu çok daha kritiktir ve temel olarak partinin siyasi konumlanma arayışının henüz netleşmemiş olması şeklinde tanımlanabilir. “Merkezde konumlanan bir parti olmak” ile “muhafazakar bir parti olmak” veya “yeni bir alan açmak” ile “AK Parti tabanına yönelmek” arasında Gelecek Partisi, hala net bir rota saptamamış durumda. Parti içi tartışmalar göstermekte ki, Davutoğlu'nun önündeki dönemde asli mesele, merkez bir siyasi parti olmak ile özellikle AKP seçmenine dayanacak muhafazakar bir parti olma arasında bir seçim yapmak, bu bakımdan ağırlık koymak olacak. Merkezde yer alma isteği, programda da ifade edildiği gibi zihinlerde önde duruyor, ancak oy analizi yapıldığı zaman adres olarak partinin karşına sağ seçmen çıkıyor. Kimi kurmaylara göre Davutoğlu sahaya çıktıktan sonra, sol kökenli merkez seçmeni kendisine çekemeyeceğini, burada partisine yer olmadığını gördü. Örneğin Davutoğlu'nun sekiz belediye kayyım atanmasıyla ilgili yaptığı sert çıkışın en çok tepki alan konu olduğu ve bu durumun parti içi tartışmaları etkilediği, “muhafazakar taban bizi nasıl görecektir, milliyetçi hassasiyetler ne olacak” sorularını öne çıkardığı belirtiliyor. Merkeze ilerleme arzusuna rağmen, bu durum ve sağıdaki oy imkanları GP genel başkanına cazip geliyor. Çıkış ilkelerine ve iddialarına oranla sinyal bozucu bu durum sonucu, GP lideri daha temkinli davranıyor, çıkışlarında MHP-AKP seçmenini ürkütmemeye, siyasi eleştiriyi şahsileştirmeden götürme hassasiyeti öne çıkıyor.

Bu koşullarda Kürt meselesi bakımından durumun olumlu seyrettiği söylenebilir. Davutoğlu demokratikleşme çerçevesinde, biraz daha temkinli olsa da, tavır almaya AKP tabanına demokrat muhafazakar bir tonda konuşmaya devam edecektir, ancak Kürt sorunu etrafında çıkış ve ilişkilere hazır olduğu söylenebilir. Bu konuda Davutoğlu ve partisinin kurucu değil, en fazla tamamlayıcı ya da tıkamayan bir aktör işlevini yerine getireceği ileri sürülebilir.

DEVA Partisi: Kürt Meselesinde Diyalog ve İşbirliğine Bakış

Demokrasi ve Atılım Partisi'yle ilgili ilk belirtilmesi gereken husus, siyasi arenaya beklenenden geç çıkmasına, Babacan'ın gündelik siyasetin sıcak ve popüler tartışmalarından uzak durma eğilimine rağmen, partiye ilginin sürmesidir. Parti yöneticileri Babacan'ın kamuoyu önüne her çıkışından sonra, üye olmak, teşkilata girmek isteyenlerin arttığını, partiye yönelik toplumsal enerjinin devam

DEVA Party: Dialogue and Cooperation on the Kurdish Issue

The first thing we must note about the Democracy and Progress Party is that despite its late arrival on the scene and Babacan's tendency to steer clear of the arguments of everyday politics, it still attract a fair deal of attention and interest. Party officials state that after each of Babacan's public appearances there is a surge in applications to the party and its local branches, and that there is this continuous public interest in the party. At the same time, just like GP, DEVA is also in the process of taking shape; as things currently stand, the party's 94 members cover a wide variety of political positions and tendencies including hardline nationalist idealists such as Ramiz Olgun, nationalists, social democrats and conservatives. They haven't yet produced a shared language. As such, most of the party's energy at the moment is devoted to fulfilling such requirements as these.

Compared to GP, DEVA's political positioning isn't problematic. With regard to the Kurdish issue, it occupies a more comfortable position than GP. Former Minister of Justice and DEVA's General Secretary Sadullah Ergin, with whom we spoke for this report, was one of the architects of the last resolution process. He claims that after HDP, DEVA's programme is the most progressive document, and that it isn't conservative at all. Ergin adds: "We don't think of the Kurdish issue in terms of terrorism. Until now, the dominant approach has been to think of the issue conditionally. We steer clear of such an attitude. We believe that our offer of democratic citizenship will appeal to a lot of the Kurdish expectations. We have perhaps been a little cautious about the matter of education in the mother tongue. But then, that is a debatable subject."

Although it has just emerged on the stage, there have been no contradictions in DEVA's political practices. Indeed, Babacan is aware of the attention of the conservative Kurdish electorate and on subjects such as the government appointed trustees and the Law on Execution of Sentences he has displayed a democratic and liberal attitude before the public.

DEVA has a clearer attitude about its relationship with HDP. The party has an "unconditional dialogue" principle instead of a "first you must denounce the PKK and terrorism" approach. There are contacts and talks between DEVA and HDP on an institutional level. At the same time, cooperation with HDP is a distant possibility. Ergin clarifies this by saying, "We are open to them, we have talks and meetings. However, cooperation is something else. That depends on HDP's attitude more than anything else. Under current conditions, cooperation is unlikely. The last HDP congress was favorable to us, especially Mithat Sancar – he is an important figure. However, then came that Ahmet Şık dispute. And that indicated serious problems about the core cadres of the party..."

ettiğini belirtiyorlar. Diğer taraftan DEVA'nın da GP gibi bir oluşum ve oturma aşamasında olduğu söylemek gerekir. Parti şu anda, içlerinde Ramiz Ongun gibi sert ülkücüler, milliyetçiler, sosyal demokratlar, muhafazakarlar bulunduğu 94 kişilik çok eğilimli bir insan unsuru yapısına sahip. Bunların henüz ortak bir dil ürettikleri söylenemez. Dolayısıyla partinin şu anda enerjisinin büyük kısmı bu temel ayakları oluşturmaya hasredilmiş durumda.

DEVA'nın GP'ye oranla siyasi konumlanmayla ilgili bir sıkıntı ve tartışma yok. Kürt meselesi konusunda da GP'ye oranla daha rahat bir pozisyonda bulunuyor. Bu raporun yazımı için görüştüğümüz, bir dönemin çözüm süreci mimarlarından eski Adalet Bakanı ve DEVA'nın Genel Sekreteri Sadullah Ergin, Kürt meselesinde DEVA programının HDP'den sonraki en ileri metin olduğunu, muhafazakar nitelik taşımadığını söylüyor ve şunları ekliyordu: "Kürt sorununu terörle teraziye koymayan bir bakışımız var. Bugüne kadar Kürt kesimle ilişkiyi şartlara bağlayan bir yaklaşım vardı. Biz bu dilden özellikle uzak duruyoruz. Anayasal vatandaşlık önerimizin pek çok Kürt beklentisini tatmin edeceğini düşünüyoruz. Belki ana dilde eğitim konusunda temkinli durduk. Ama o da tartışabileceğimiz açık bir konu."

DEVA, sahaya çok yeni çıkmış olsa da, siyasi pratik bakımından çelişkili bir durumla karşılaşmadı. Nitekim, kayyımlar, infaz yasası gibi konularda, muhafazakar Kürt seçmenin kendilerine ilgisinin farkında olarak da, Babacan, bu konuları demokrasi ilkeleriyle ilişkilendirerek özgürlükçü tavrılarla kamuoyu önüne çıktı. DEVA'nın HDP'yle ilişkiler konusunda da tavrı daha net. Partinin açıklandığı, "PKK ve terörü önce kına" bakışını bir kenara iten "koşulsuz diyalog ilkesi" çerçevesinde, DEVA ve HDP arasında kurumsal temaslar, görüşmeler oluyor. Bununla birlikte HDP'yle işbirliği konusu daha uzak bir ihtimal. Ergin'in şu sözleri yeterince açık: "Onlara açığız, görüşüyoruz. Ancak işbirliği başka bir şey. İşbirliği daha çok HDP'nin tutumuna bağlı. Mevcut koşullarda bu pek mümkün değil. Son HDP kongresi bizim için olumluymuştu, özellikle Mithat Sancar, önemli bir isim. Ancak ardından Ahmet Şık tartışması yaşandı. Onun işaret ettiği içerideki kemik yapı ciddi bir sorun..."

D. CONCLUSION

The resolution process of 2013-2015 made its mark on Turkish politics in three regards. These are the defining elements of the Kurdish issue in our day, and also the necessary conditions for the resolution of the problem. These are 1) education in the mother tongue, 2) Kurdish representation and inclusion in local governance and 3) going beyond a general democratization with regards to the resolution policies and having a Kurdish interlocutor for this matter.

At the same time, social legitimacy is very important in defining and resolving the issue. Political actors play the most important role in manufacturing social legitimacy. Whether in power or in opposition, the political parties's approach to the Kurdish issue is closely related to the will for resolution. Each progressive step taken by these political parties will bring Turkey closer to a resolution.

At the same time, considering how the opposition of today may become the ruling power of tomorrow, their position on the Kurdish issue is also very significant. Indeed, there is a precarious numerical balance between the ruling power and the opposition that might change at any moment.

In the framework of this balance, the Kurdish issue plays a significant role especially in the opposition bloc. The most important development of Turkey in the past few years is that now most of the political parties take the Kurdish issue seriously and are not averse to a resolution. Such different opposition parties as CHP, SP, GP and DEVA have this in common. The preparations, programmes and attitudes of these political parties mean that discussion of the resolution process in the opposition bloc is more important than ever.

It would be good to remember that there are obstacles as well as possibilities. The essential obstacle is that the political parties are hesitant about working on the Kurdish issue with a Kurdish interlocutor. Considering that HDP is the Kurdish interlocutor on the political arena, HDP's internal politics as well as its relations with other opposition parties is very important for any kind of conflict resolution in Turkey.

D. SONUÇ

2013-2015 çözüm süreci deneyimi Türkiye siyasetine çita belirleyen üç miras bıraktı. Bu miraslar bugün itibariyle, bir bakıma Kürt sorununu çözümünün gerekli koşullarını oluşturan temel ve genel kriterlerdir. Bunlar, 1) ana dilde eğitim, 2) Kürtlerin yerel yönetimler düzeyinde siyasi iradeye ortak olması, 3) çözüm politikalarının genel demokratikleşme çizgisinin ötesine geçip, Kürt bir muhatpla yürütülmesidir.

Diğer taraftan sorunun tarifi ve çözümünde toplumsal meşruiyet son derece önemli unsurdur. Siyasi aktörler ise toplumsal meşruiyet üretiminin en önemli araçlarıdır. İster iktidarda, ister muhalefette olsunlar, siyasi partilerin Kürt soruna yaklaşımı ile çözüm istikameti ve iradesi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Siyasi partilerin atacakları her ileri ve pozitif adım Türkiye'yi çözüm aşamasına doğru itecektir.

Diğer taraftan bugün muhalif olanların yarın iktidar olabilecekleri dikkate alınır, Kürt meselesindeki görüş ve tutumları kritik bir kalem oluşturmaktadır. Nitekim bugün iktidar ve muhalefet her an değişebilir sayısal bir denge üzerinde durmaktadır.

Kürt meselesi, bu denge çerçevesinde, özellikle muhalif alanda önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'de son yılların önemli gelişmesi, bu alanda yer alan siyasi partilerin büyük bir çoğunluğunun Kürt sorununu önemsemesi ve bu konuda çözüm siyasetine yatkın olmasıdır. CHP, SP, GP, DEVA gibi farklı siyasi eğilimlerden muhalif partilerin bu konuda aynı çizgide bulunmaları önemli bir veridir. Bu siyasi partilerin hazırlıkları, programları, tutumları, çözüm sürecinin muhalif alanda ele alınması ve tartışılmasını daha da önemli hale getirmektedir.

Ancak, bu konuda açılım noktaları kadar tikanıklık alanları olduğu unutmamak gerekir. Temel tikanıklık siyasi partilerin, Kürt sorununu bir Kürt muhatpla ele alma konusundaki çekinceleridir. Siyasi alanda bu muhatabın HDP olduğu düşünülürse, HDP iç siyaseti ile HDP ve diğer muhalefet partileri arasındaki ilişkiler, Türkiye'de çatışma çözümü arayışlarının odak noktalarından birisini oluşturmaktadır.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- >> To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- >> To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- >> To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- >> To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- >> To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- >> Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nin amaçları ve hedefleri:

- >> Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- >> Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- >> Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART QC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and

Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including *Unspeakable Truths*, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konusunda çalışmalar yapmıştır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

JACKI MUIRHEAD

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015 – a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşmasıyla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnsiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnsiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for Daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burak, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmak-

tadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burak'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatış-

ma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İniyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İniyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim

Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasal İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsni Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN (Director, Eurasia)

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan *Martin Griffiths*, uluslararası bir arabulucudur ve yakın zamanda *BM Yemen Özel Temsilcisi* olarak atanmıştır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan *Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue)* kurucu direktörü olan *Martin Griffiths* 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan *Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths*, *UNICEF*, *Save the Children* ve *Action Aid* isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra *Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümünde yönetici*, *New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı*, *Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü*, *Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü* ve *BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.*

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosu'na kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darulacaze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarında dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletisim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Va-

kıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of

Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğü'nde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolıvya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012 – 2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomats (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of expression (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants - JCWI - (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde li-

derliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıda yayını arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamento'ya" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org

 @DPI_UK

 DemocraticProgressInstitute